

Jaargang 28 (55)

Maart 2025

ISSN: 1388-4409

FRANJE

Mededelingen uit de Secties "Snellen" en "Ter Haar" van de Nederlandse
Entomologische Vereniging

Colofon

Franje is het gezamenlijke contactorgaan van de secties “Snellen” en “Ter Haar” van de Nederlandse Entomologische Vereniging en verschijnt tweemaal per jaar.

Logo: *Cosmopterix zieglerella* (Hübner, 1810), door Sjaak Koster

Redactie: de besturen van de secties Snellen en Ter Haar.

Redactie-adres: Maurice Franssen, van Lidth de Jeudelaan 3, 6703 JA Wageningen.

T: 0317-422940, E: fransseq@xs4all.nl.

Bestuur sectie Snellen:

E-mail: snellen@nev.nl

voorzitter: Louis van Deventer, Van Speijkstraat 45, 5151 MD Drunen. T: 06-37657985.

secretaris: Remco Vos, Minstreelpad 79, 3766 BS Soest. T: 06-50532435.

penningmeester: Frans Groenen, Kastanjedreef 7, 5571 AE Bergeijk. T: 06-18303213.

lid: Rik Wever, Luringstraat 46, 9591BE Onstwedde. T: 06-31369355.

Bestuur sectie Ter Haar:

voorzitter: Klaas Kaag, Hofstraat 14, 1784 RP Den Helder. T: 0223-630144,

E: klaas.kaag@hetnet.nl.

secretaris: Maurice Franssen, van Lidth de Jeudelaan 3, 6703 JA Wageningen.

T: 0317-422940, E: fransseq@xs4all.nl.

penningmeester: Rob Rossel, Nieuwendijk 12, 3252 LK Goedereede. T: 06-15047389,

E: r.rossel@coloribus.nl.

lid: Trees Kaizer, Osdorperweg 529, 1067 SR Amsterdam, t.kaizer@planet.nl.

lid: Bas van de Meulengraaf, Meester Teppemastraat 26, 6871 GM Renkum,

E: info@avg-w.com.

Lidmaatschap voor leden van Snellen:

€ 10,- per jaar, bij voorkeur te voldoen op banknummer (IBAN) NL85 INGB 0006 6797 53 t.n.v. Sectie Snellen in Soest. Dit onder vermelding van ‘Contributie Snellen’ **en het jaartal**. Foreign members can pay their yearly subscription of € 10.00 at the international banking account number (IBAN) NL85 INGB 0006 6797 53 in the name of Sectie Snellen in Soest (BIC code INGBNL2A).

Lidmaatschap voor leden van Ter Haar:

€ 12,- per jaar, IBAN-nummer: NL 36 INGB 0004 3165 51 t.n.v. sectie Ter Haar, Goedereede, onder vermelding van Contributie ter Haar **en het jaartal**.

Website NEV: www.nev.nl

Website Snellen: www.sectiesnellen.nl

Website Ter Haar: www.sectieterhaar.com

INHOUD

Maurice Franssen en Remco Vos – Verslag najaarsbijeenkomst secties Snellen en Ter Haar 16 november 2024	4
Rob Rossel – Financiële verantwoording sectie Ter Haar over het jaar 2024	9
Klaas Kaag – Het vlinderjaar 2024 en de ecologie van twee <i>Mesapamea</i> soorten	12
Rob de Vos – Collectieprofiel en verzamelbeleid: kan ik straks nog wel mijn verzameling kwijt?	14
Maurice Franssen – Project Moeilijke soorten: stand van zaken	19
Jeroen Voogd – Update Werkgroep Ecologie	20
Rayan Majoor – Ontdekkingen en re-evaluatie van de moeraskruiskruidvedermot <i>Platyptilia nemoralis</i>	27
Violet Middelman en Remco Vos – Bladmineerders en -rupsenexcursie NEV sectie Snellen 8 september 2024	34
Gerrit Tuinstra – Interessante macro's in 2024 en een aantal micro's in de periode 2020 t/m 2024	40
Tymo Muus – Onterecht gemelde soorten microvlinders in Nederland en België Espèces de microlépidoptères signalées par erreur aux Pays-Bas et en Belgique	45
Gezamenlijke voorjaarsbijeenkomst secties Snellen en Ter Haar	62
Richtlijnen voor auteurs van Franje	63

VERSLAG NAJAARSBIJEENKOMST SECTIES SNELLEN EN TER HAAR 16 NOVEMBER 2024 TE AMERSFOORT

Maurice Franssen en Remco Vos

Aanwezig (51 personen)

Ben van As, Jan Jaap Boehlé, Jan Boers, Stieneke Bontsema, Frits Bruijn, Tineke Cramer, Louis van Deventer, Maurice Franssen, Cees Gielis, Edo Goverse, Henk Gremmen, Marja van der Grift, Frans Groenen, Hans Groenewoud, Harry Groenink, Bert Groothedde, Jelle Jacobsen, Abel Jagersma, Dity Jongsma-Kuipers, Klaas Kaag, Trees Kaizer, Jari Kampjes, Marieke Klink, Louise de Kort, Elise Laurens (introducé), Rayan Majoor, Bas van de Meulengraaf, Tymo Muus, Charles Naves, Erik van Nieukerken, Julian Overweg, Gerrit Padding, Frans Post, Rob Rossel, Andy Saunders, Johan Schipperen, Roy Schroor, Herre Seepma, Siep Sinnema, Jannie Sinnema-Bloemen, Henk Stuurman, Joke Stuurman-Huitema, Gerrit Tuinstra, Anneke van der Veen, Jeroen Voogd, Rob de Vos, Remco Vos, Rik Wever, Reinder Wijma, Cun Wijnen, Arjan Wolsink.

Afwezig met bericht van verhindering: (10 personen)

De volgende personen hebben een bericht van verhindering gestuurd:

Wim Geraedts, Carel ten Ham, Maja de Keijzer, Sjaak Koster, Albert Meek, Violet Middelma, André Nagelhout, Wiebe Poppe, Piet van Son, Wolfgang Wittland.

Opening van de vergadering door de voorzitter

Louis van Deventer treedt op als dagvoorzitter en heet iedereen welkom. Hij constateert dat er nog ruimte genoeg is in de zaal ondanks dat we een gezamenlijke bijeenkomst van beide secties hebben.

Mogelijke fusie van de secties, stand van zaken

De voorzitter geeft een korte terugblik op het proces tot nu toe. Er waren veel positieve reacties op het voornemen om de secties te fuseren maar er waren ook zorgen over de lengte van de gezamenlijke bijeenkomsten. We moeten uitproberen hoe dat gaat en dat doen we nu, en in 2025. In het voorjaar van 2025 zullen we weer  n gezamenlijke bijeenkomst hebben, en in het najaar een of twee, mede afhankelijk van hoe het vandaag gaat. In het voorjaar van 2026 zullen we apart vergaderen en dan de knoop doorhakken hoe we verder gaan. De belangrijkste doelen van de bijeenkomsten zijn de faunistische mededelingen en het ontmoeten van elkaar, en dat betekent dat de bestuursmededelingen zo kort mogelijk gehouden moeten worden.

Diverse bestuursmededelingen secties Snellen en Ter Haar

Herre Seepma is lid geworden van de sectie Ter Haar en Rik Wever van de sectie Snellen. Rik is zelfs al toegetreden tot het bestuur van de sectie Snellen, als opvolger van Jurriën van Deijk. Herre en Rik zijn beiden aanwezig en worden van harte welkom geheten bij de secties.

Klaas Kaag heeft contact gehad met Willem Oosterhof die door ziekte geveld is, iedereen moet de hartelijke groeten van Willem hebben.

Frans Groenen verzoekt de leden van de sectie Snellen die hun contributie voor 2024 nog niet voldaan hebben om dat alsnog te doen.

Notulen van de vorige bijeenkomsten (24 februari en 6 april 2024, gepubliceerd in *Franje* 54)

Er zijn geen opmerkingen, waarmee de notulen zijn goedgekeurd, met dank aan de beide secretarissen. De auteurs van de bijdragen in *Franje* en de eindredacteur krijgen applaus voor hun werk. Maurice meldt nog dat ook de vormgever/drukker van *Franje* erg onder de indruk was van de vele schitterende foto's, bij deze de complimenten aan de fotografen.

Terugblik Snellen-Ter Haar excursieweekend 7-9 juni 2024

Bas van de Meulengraaf geeft een korte terugblik op het excursieweekend in Oostkapelle. Op vrijdagavond was er veel wind waardoor men de luwte moest opzoeken. Ook op zaterdag overdag was er veel wind. 's Avonds was het vrijwel windstil maar wel fris. In totaal zijn er 213 soorten gezien: 6 dagvlinders, 82 micro's en 125 macro's. Een uitgebreid overzicht komt nog.

Cees Gielis vond het vervelend dat er geen vergunningen waren om de natuurgebieden te betreden, dat was voor hem de reden om niet mee te gaan. Bas antwoordt dat de vergunningen ruim van tevoren zijn aangevraagd. Helaas werd pas 3 weken van tevoren medegedeeld dat er geen toestemming kwam.

Joke Stuurman vond het wel grappig dat er zoveel belangstelling was voor het vangen op Neeltje Jans, wat vroeger als volkomen oninteressant gebied gezien werd terwijl het voor vlinders altijd aantrekkelijk geweest is.

Jaarlijks excursieweekend: de plannen voor 2025 en 2026

Klaas Kaag geeft de stand van zaken rondom de excursie volgend jaar. Het plan was om naar Ommen en omgeving te gaan (Overijssel) maar de beoogde overnachtingslocatie bleek al bezet te zijn. Er wordt nu gezocht naar een alternatief maar als dat niet gevonden wordt is het zeer de vraag of de excursie nog wel door kan gaan. Het verkrijgen van de vergunningen zal geen probleem zijn omdat deze door een lid van de sectie, Bert Haamberg (boswachter ecologie bij SBB), geregeld zullen worden.

Maurice Franssen laat een kaartje zien dat Siep Sinnema getoond heeft bij het 25-jarig jubileum van de sectie Ter Haar, met de locaties van alle excursies tot nu toe. Het lijkt alsof de Veluwe e.o. vermeden wordt, en dat kan natuurlijk niet voor zo'n vlinderrijk gebied. Maurice heeft zelf in diverse gebieden rondom Wageningen en Ede geïnventariseerd en heeft goede contacten met de diverse terreinbeheerders (Geldersch Landschap, Natuurmonumenten, gemeente Wageningen en Ede), al dan niet via de KNNV afd. Wageningen e.o. Gezien de problemen met het vinden van overnachtingslocaties is hij eerst daarnaar op zoek gegaan. De NEV zat bij de zomerbijeenkomst in 2015 in De Eikenstek in Wekerom, ten noorden van Ede, en die bestaat nog steeds. Alle weekenden voor 2025 zaten echter al vol! Daarop is een reservering gemaakt voor een van de weinige weekenden van

2026 die nog beschikbaar was, namelijk 10-12 juli 2026. Meer informatie volgt op de komende bijeenkomsten.

Jeroen Voogd waarschuwt dat de aanwezigheid van wolven op de Veluwe een spelbreker kan zijn, de beheerders willen 's nachts niemand in de gebieden hebben. Het is dus zaak om op tijd vergunning aan te vragen. Louis benadrukt dat het belangrijk is om in gesprek te gaan met de terreinbeheerders, zo maar een mailtje sturen is niet de manier.

Betreden natuurgebieden zonder vergunning

Klaas Kaag vertelt dat er klachten zijn binnengekomen door terreinbeheerders over mensen die zonder vergunning 's nachts het gebied betreden om nachtvlinders te vangen. Hij herkent dat wel, sommige soortenjagers gaan door roeien en ruiten om hun lijstjes aan te vullen: we zien de lijstjes op waarneming.nl. Als secties Ter Haar en Snellen zouden we een soort van gedragscode moeten hebben voor onze leden: ga niet afgesloten terreinen in zonder vergunning. Dat is een kwestie van ethiek. Klaas en Louis, als voorzitters van de secties, hebben dit aangekaart bij het bestuur van de NEV. De besturen van Ter Haar, Snellen en de NEV gaan contact zoeken met waarneming.nl en de NDFF om hierover te discussiëren.

Het onderwerp maakt veel discussie los in de zaal. Zo wordt er gepleit voor meer maatwerk bij de beheerders. Ze laten nu iedereen toe, wie het eerst komt wie het eerst maalt, en dat leidde ertoe dat een serieuze waarnemer geen vergunning kreeg "omdat het gebied vol zit". Anderen aarzelen om bepaalde gegevens te delen in de Ter Haar groepsapp en in Franje, omdat het mensen kan lokken die zonder vergunning in de betreffende gebieden gaan vangen. Sommige beheerders willen liever vervaging van waarnemingen, maar er zijn ook mensen die juist admin worden om de vervaagde waarneming toch in detail te kunnen zien. Ook anderen hebben het idee dat het juist de validatoren zijn die dingen doen die niet mogen. Het gaat overigens niet alleen om lichtvangsten: ook kloppen, slepen, buiten de paden lopen moet je niet doen als je daar geen expliciete toestemming voor hebt. Julian Overweg meldt dat er bij waarneming.nl wel degelijk gesproken wordt over dit probleem, maar dat men de goeden niet onder de kwaden wil laten lijden. Vanuit de zaal wordt daar tegenin gebracht dat ook voor validatoren de vindplaats best vervaagd kan worden: op 5x5 km schaal kan je nog steeds heel goed beoordelen of een vlinder daar redelijkerwijs gevonden kan worden of niet. Wordt ongetwijfeld vervolgd!

Project moeilijke soorten (zie ook pagina 19 in deze Franje)

Maurice Franssen licht dit project kort toe. Er zijn verschillende groepen lastig te determineren soorten gedefinieerd. Inmiddels is een viertal van die groepen bewerkt. Drie daarvan staan in Franje 54, en nu is ook een vierde groepje nagenoeg af, namelijk het koppel bosrankspanner/tweeling-bosrankspanner, *Horisme tersata* (Denis & Schiffermüller, 1775)/*H. radicularia* (de la Harpe, 1855). Er zijn ook al afspraken gemaakt over de taakverdeling betreffende andere soortgroepen in de nabije toekomst. Het is niet de bedoeling dat alle stukken in Franje komen; ze zullen in ieder geval als losse pdf's op de Ter Haar website komen en mogelijk later als boek uitgegeven worden. Het voordeel van wachten met "officiële" publicatie is dat de files tussendoor bijgewerkt kunnen worden aan de hand van op- en aanmerkingen die er ongetwijfeld nog op zullen komen.

Joke Stuurman haakt hier op in door te vragen of het zo is dat de schijn-piramidevlinder *Amphipyra berbera* Rungs 1949, onderscheiden kan worden van de piramidevlinder *A. pyramidea* (Linneaus, 1758) aan de hand van witte punten van de palpen. Andy Saunders weet dat het ergens in de literatuur genoemd wordt maar anderen hebben geschreven dat het niet klopt.

Rob de Vos dringt erop aan dat de files ook ter beschikking komen van validatoren en admins die geen lid zijn van Ter Haar. Dat is ook zeker de bedoeling!

Project Nederlandse vlindernamen

Klaas Kaag licht het project Nederlandse vlindernamen toe, aan de hand van de tekst in Franje 54 (Kaag, 2024). Het is belangrijk om een aantal Nederlandse namen die storende fouten bevatten te verbeteren, onder andere vanwege het boek dat Tymo Muus aan het schrijven is. Dat proces gebeurt door de leden van de WVF samen met wat specialisten uit Vlaanderen. Klaas nodigt nogmaals iedereen uit om suggesties aan te leveren, de deadline is dit weekend (= 17 november).

Data en locatie bijeenkomsten 2025

De voorzitter memoreert de bijzondere gang van zaken rondom de geplande bijeenkomst bij Naturalis vanwege het 25-jarig jubileum van de sectie Ter Haar en het 40-jarig jubileum van de sectie Snellen. Er was door Louis en Maurice samen met Rob de Vos en Luc Willemse een prachtig programma in elkaar gezet voor vandaag, 16 november 2024, maar dat kon niet doorgaan omdat Naturalis de beoogde ruimte (De Tribune) een jaar lang nodig had voor een *Triceratops* evenement. Dus is het een jaar uitgesteld tot 15 november 2025, maar vervolgens bleek Naturalis een vergoeding te willen vragen voor de huur van de ruimte. Dat was voor ons niet acceptabel maar door de inspanningen van Rob en zijn leidinggevende kunnen we nu melden dat we toch gratis gebruik mogen maken van De Tribune! Rob wordt nogmaals hartelijk bedankt voor zijn bemiddeling. We zullen op die dag de gebruikelijke faunistische mededelingen hebben maar ook de collectietoren bezoeken, in kleine groepjes.

Voor die tijd zal er eerst een gezamenlijke voorjaarsbijeenkomst zijn: zaterdag 5 april in de Schaapskooi te Schoonrewoerd. Als het nodig is kan er nog een extra gezamenlijke najaarsbijeenkomst zijn op 11 oktober in het Groene Huis te Amersfoort (zie verderop in deze notulen).

Bijzondere verjaardag

De voorzitter vraagt de zaal wat voor associatie men heeft met de datum 13 januari. De verwachte reactie komt inderdaad: op die dag hoopt Hans Huisman, de nestor van onze secties, 100 jaar te worden. Er is een grote felicitatiekaart voor hem gekocht waarop alle aanwezigen een gelukwens kunnen schrijven. Daarnaast zal er een mooi boeket bloemen bij hem bezorgd worden op de heuglijke dag, namens de beide secties.

Rondvraag

Rob de Vos heeft mooie laden in de aanbieding, voor slechts 10 euro per kistje. Er zijn ook nog wat kasten te koop. Maurice Franssen heeft een grote kist met opgezette vlinders meegenomen waar hij graag afstand van wil doen. Hier wordt goed gebruik van gemaakt.

Faunistische mededelingen (voorzover niet als artikel aanwezig in deze Franje)

Tymo Muus houdt een presentatie over de bijzondere vlinderfauna van de Hilversumse heide, met speciale aandacht voor de Noorderheide en Westerheide. Het praatje is mede namens Hans Huisman. Bijzonderheden in dit gebied zijn de vitale populatie van *Alsophila aceraria* (Denis & Schiffermüller, 1775), najaarsboomspanner, en de herontdekking van *Coleophora trifariella* Zeller, 1849, bremkokermot, in 2023 (voor het eerst sinds 1940), en *Prolita solutella* (Zeller, 1839), zesvleekpalpmot, in 2024 (voor het eerst sinds 1938). Daarnaast zijn drie *Aproaerema*-soorten (bandpalpmotten) recent herontdekt sinds de jaren '40: *A. albipalpella* (Herrich-Schäffer, 1854) in 2024, *A. suecicella* (Wolff, 1958), kruipbrempalpmot, in 2023, en *A. captivella* (Herrich-Schäffer, 1854), brempalpmot, in 2020. Alle soorten zijn als rups gevonden en voor *A. captivella* werd bovendien een nieuwe waardplant vastgesteld. In een aankomend artikel zullen Hans en Tymo de ontwikkelingen rond het genus *Aproaerema* bespreken, van de tijd van P.C.T. Snellen tot heden. Ze gaan in op eerdere fouten en misverstanden. Ook bieden ze beschrijvingen van de soorten en van de diagnostische kenmerken. Daarnaast benadrukken ze de bijzondere waarde van het heidegebied in het Gooi, dat nu uniek lijkt op Europees niveau omdat een deel van de vermelde soorten in grote delen van Europa zijn verdwenen.

Daarnaast was er een presentatie van Frans Post.

Nabeschouwing en volgende bijeenkomsten Secties Snellen en Ter Haar

Aan het eind van de dag, iets na 16.00 uur, vraagt de voorzitter aan de aanwezigen wat men vond van deze gezamenlijke bijeenkomst van de beide secties. De reacties waren positief, dus gaan we in 2025 door op deze voet.

Op de vraag of we in het najaar één of twee bijeenkomsten moeten hebben merkt Klaas Kaag terecht op dat we in de november-bijeenkomst ook nog een lezing van Naturalis hebben en bezoek aan de collectie. Dat gaat niet goed samen met het aantal faunistische mededelingen zoals we die vandaag hadden, dus is het beter om in het najaar twee gezamenlijke bijeenkomsten te hebben. Dit voorstel krijgt algemene instemming dus ziet de agenda voor volgend jaar er als volgt uit:

Gezamenlijke voorjaarsbijeenkomst secties Snellen en ter Haar:

zaterdag 5 april 2025 in de Schaapskooi te Schoonrewoerd

Gezamenlijke najaarsbijeenkomsten secties Snellen en Ter Haar:

zaterdag 11 oktober 2025 in het Groene Huis te Amersfoort

zaterdag 15 november 2025 in Naturalis te Leiden

Bronnen

Kaag, K. 2024. Project Nederlandse vlindernamen. Franje 27(54): 108-109.

FINANCIËLE VERANTWOORDING SECTIE TER HAAR OVER HET JAAR 2024

Rob Rossel

Bankoverzicht 2024

In het bankoverzicht treft u alle inkomsten en uitgaven aan zoals deze daadwerkelijk zijn gedaan op de bank. Het verschil van 983,82 euro is dan ook het verschil in de bankstand van 31 december 2023 ten opzichte van 1 januari 2023 (resp. 2038,80 en 3022,62 euro). De kosten zijn gerubriceerd per kostenpost. Zoals duidelijk mag zijn is er dit jaar meer binnengekomen als dat er uitgegeven is.

Financiële verantwoording sectie Ter Haar	
Bankoverzicht 2024	
<u>Inkomsten</u>	<u>Resultaat</u>
Ontvangen contributies 2024	1044,00
Vooruitbetaalde contributies 2025	192,00
Excursie 2024	2130,00
Onvoorzien	0,00
Totaal inkomsten	3366,00
<u>Uitgaven</u>	
Zaalhuur Hei & Boeicop	90,00
Bloemen, wijn e.d.	15,69
Kosten Franje	369,57
Vergaderkosten bestuur	0,00
Reiskosten bestuur	88,23
Bankkosten	275,87
Excursie 2024	1542,82
Totaal uitgaven	2382,18
Vershil begin en eindstand bank	983,82

Staat van baten en lasten 2024

In de staat van baten en lasten hieronder komen alleen die gegevens welke betrekking hebben over het jaar 2024. Vooruit ontvangen contributies en vooruitbetaalde kosten komen er dus niet op te staan.

In januari 2025 is de factuur gekomen van Franje uit het najaar 2024. Deze is opgenomen als zijnde 'Kosten Franje, nog te betalen'.

Vrijval contributies 2024 zijn in een voorgaand jaar al betaald. Dit zijn betalingen die in 2023 gedaan zijn.

Het in 2023 opgenomen bedrag van de voorziening 'Excursie 2023' ter grootte van 263 euro valt vrij en is hier opgenomen en van de balans afgehaald.

Staat van baten en lasten 2024		
	2024	2023
<u>Baten</u>		
Ontvangen contributies en donaties	1044,00	1272,50
Correctie contributies 2023	0,00	48,00
Vrijval contributies 2024	432,00	156,00
Excursie	2130,00	
Onvoorzien	0,00	30,00
Totaal baten	3606,00	1506,50
<u>Lasten</u>		
Zaalhuur Hei & Boeicop	90,00	170,00
Bloemen, wijn e.d.	15,69	86,85
Kosten Franje	369,57	673,06
Kosten Franje, nog te betalen	415,13	
Vergaderkosten bestuur	0,00	164,60
Excursie	1542,82	
Voorziening excursie	-263,00	
Vooruitbetaalde kosten excursie 2024	428,00	
Reiskosten bestuur	88,23	384,34
Kalenders en 25 jaar bestaan		2218,20
Bankkosten	275,87	269,22
Kosten website		112,00
Oninbare contributie 2023	12,00	
Totaal lasten	2974,31	4078,27
Saldo baten en lasten:	631,69	-2571,77

Balans per 31 december 2023

Op de balans staan alle bezittingen en schulden van Ter Haar. Hierop staan alle overlopende posten zoals nog te betalen contributies (bezit) en al vooruitbetaalde contributies (schuld), ook nog te betalen kosten komen hier als schuld te staan. Vooruitbetaalde contributies zijn voor het jaar 2025 en 2026. De balans is in evenwicht met een eigen vermogen van 2332 euro. Dit is het verschil tussen het Eigen vermogen op 31 december 2023 plus het saldo van de baten en lasten (resp. 1700 en 631,69 euro).

Balans over 2024		
	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
<u>Activa</u>		
Banksaldo	3023	2039
Nog te betalen contributies	12	12
Vooruitbetaalde kosten excursie 2024	0	428
Vooruitbetaalde kosten website	0	0
	3035	2479
<u>Passiva</u>		
Eigen vermogen	2332	1700
Vooruitbetaalde contributies	288	516
Nog te betalen kosten	415	0
Voorziening Zomerexcursie 2023	0	263
	3035	2479

Voor eventuele vragen: r.rossel@coloribus.nl of 06-15047389.

FIGUUR 1. De gelduil. Niet alleen de penningmeester is er gek op. Foto: Jeroen Voogd.

HET VLINDERJAAR 2024 EN DE ECOLOGIE VAN TWEE *MESAPAMEA* SOORTEN

Klaas Kaag (tekst en foto)

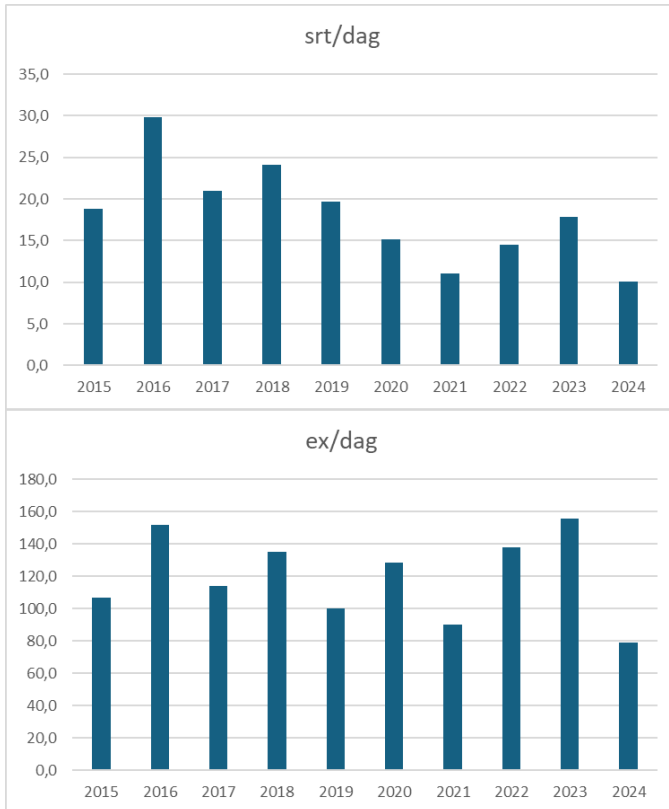
Klaas trapte de faunistische mededelingen af met de vraag hoe slecht het vlinderjaar 2024 nou echt was. Wat was de invloed van al die regen (Fig. 1)? Voor een eerste indruk gaf hij een kort overzicht van de waarnemingen in de Schoorlse Duinen waar hij nu 10 jaar onderzoek heeft gedaan. In eerste instantie lijkt er niet veel aan de hand: in de periode 2020-2024 zijn er meer soorten en hogere aantallen gezien per jaar dan in de periode 2015-2019.

FIGUUR 1. Schoorl, dr. Van Steinweg, 20.ii.2024.

Maar dan wordt duidelijk dat zijn pensionering daar een belangrijke rol in heeft gespeeld, waardoor hij gewoon veel vaker op pad kon. Het gemiddelde aantal waargenomen soorten en individuen per 'vangnacht' geeft al een beter beeld. Dan blijkt het aantal soorten per keer juist in de tweede periode lager. Dit valt mogelijk te verklaren uit het feit dat vaker in het stille seizoen onderzoek gedaan is (van late herfst tot vroeg voorjaar). Maar duidelijk is dat 2024 in dat opzicht het slechtste jaar is tot nu toe, overigens op de hielen gezeten door 2021. Bij de gemiddelde aantallen is het beeld vergelijkbaar. Hier geen duidelijk verschil tussen de periode voor en na de pensioendatum, maar een opvallend lage score in 2024 en toch ook weer 2021. Om de invloed van de 'randen van het seizoen' eruit te halen zou je wellicht nog beter per maand kunnen kijken, zeker omdat je in een slecht seizoen juist extra gemotiveerd bent om er dan nog eens extra op uit te gaan, zodat je in ieder geval iets ziet. Maar als je in juni en juli amper boven de 50 soorten per avond uitkomt is er toch wel iets

mis. Het lijkt erop dat de soorten er vaak wel waren, maar in lagere aantallen en in een kortere periode. Klaas is benieuwd of het overal hetzelfde was, of dat er ook gebieden waren die aan de malaise ontsnapten.

FIGUUR 2. Het gemiddeld aantal soorten per dag en de gemiddelde aantallen per dag, in de Schoorlse duinen.

Vervolgens vraagt Klaas aandacht voor het belang van ecologische profielen van soorten, een item waar Jeroen Voogd hierna een presentatie over geeft. Klaas heeft twee soorten naast elkaar gezet: *Mesapamea secalis* (Linnaeus, 1758), de halmrupsvlinder, en *Mesapamea secalella* Remm, 1983, het weidehalmuiltje. Zowel de vlinders, als de rupsen zijn niet of nauwelijks uit elkaar te houden. *M. secalis* wordt ongeveer twee keer zo vaak gemeld als *M. secalella*, maar de verspreiding ziet er vrijwel hetzelfde uit. Toch heeft Klaas het idee dat ze wel degelijk verschillende eisen stellen. Als hij naar zijn eigen waarnemingen kijkt van ruim 200 op genitaal gedetermineerde vlinders uit de kop van Noord-Holland, valt op dat *M. secalis* veel meer voorkomt in natuurgebieden (bos, duin), terwijl *M. secalella* juist meer in de bebouwde kom lijkt voor te komen. Hij vraagt de aanwezigen om ook eens op deze manier naar hun eigen waarnemingen te kijken.

COLLECTIEPROFIEL EN VERZAMELBELEID: KAN IK STRAKS NOG WEL MIJN VERZAMELING KWIJT?

Rob de Vos

Op grond van nieuwe verplichte wetgeving heeft Naturalis een nieuw collectieprofiel en verzamelbeleid geformuleerd, dat momenteel breed onder de aandacht gebracht wordt van de Nederlandse verzamelaars, en nu dus ook aan de leden van de secties Snellen en Ter Haar. Wij, als collectiebeheerders, staan hier objectief in en volgen dit beleid vanuit onze functie, ongeacht onze eigen mening. Daarnaast, niet alles is kristalhelder. Dit is een proces in ontwikkeling. We hebben niet alle antwoorden, maar streven ernaar in alle zorgvuldigheid hierbij te kunnen ondersteunen.

In het nieuwe verzamelbeleid van Naturalis wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën:

Categorie 1:

- Voormalige koloniale gebieden
- Nederland

Categorie 2:

- Geografisch grenzend aan Nederland, dwz Noordwest-Europa
- Historische thema's

Categorie 3

- Rest van de wereld

Daarnaast is er nieuwe wet- en regelgeving omtrent acquisities, meer specifiek betreffende vergunningen en eigendomsoverdracht:

Verzameld vóór 2014:

- mag aangenomen worden, ook als de legale status onbekend is, mits de collectie voldoet aan collectieprofiel;

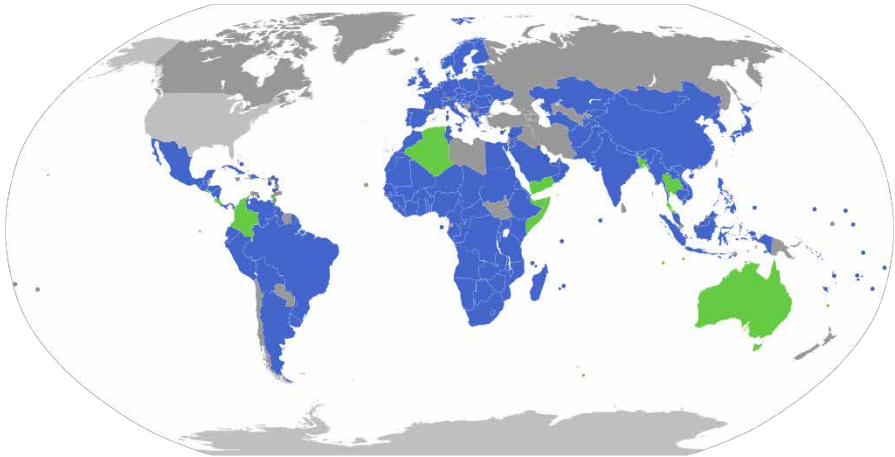
Verzameld tussen 2014 en juni 2024:

- due diligence (voor uitleg zie later)

Verzameld vanaf 1 juni 2024:

- vergunning voor het verzamelen moet bijgeleverd worden (indien nodig)

De achtergrond hiervan is het **Nagoya-protocol**: “the Nagoya-Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity”. Dit gaat over een eerlijk gebruik van biologische bronnen, met daarbij het land van oorsprong in acht nemend. Denk aan het gebruik van collectie-materiaal voor publicaties, het gebruik van foto's van collectie-exemplaren in boeken, internetpublicaties, websites, databronnen. Het gaat niet alleen over gebruik met een winstoogmerk, dit geldt ook als dit er niet is! Nederland heeft het Nagoya Protocol ondertekend in 2014, en ook vele andere landen hebben dat inmiddels gedaan (zie Figuur 1).

FIGUUR 1. Ratificatie van het Nagoya Protocol. Blauw: geratificeerd. Groen: ondertekend maar (nog) niet geratificeerd. Donkergrijs: wel partij bij de Conventie Biologische Diversiteit maar Nagoya Protocol (nog) niet ondertekend. Lichtgrijs: geen partij bij de Conventie Biologische Diversiteit. Bron: wikipedia.

Andere relevante juridische teksten zijn:

Het **UNESCO-verdrag (1970)**, dat gaat over onrechtmatige invoer, uitvoer of eigendoms-overdracht van culturele goederen. Elk land kan zijn eigen categorieënlijst opstellen die van ‘Nationaal belang’ zijn zoals: ‘Rare collections and specimens of fauna, flora, minerals and anatomy, and objects of palaeontological interest.’

De **Nederlandse Erfgoedwet**. Het is verboden om ‘een cultuurgoed binnen Nederland te brengen dat buiten het grondgebied van een verdragsstaat is gebracht met schending van de bepalingen [...] die door die verdragsstaat zijn vastgesteld ter zake van de uitvoer van cultuurgoederen’.

Nationale en Internationale wetgeving rond biodiversiteit en soortbescherming, denk aan CITES, Bern-conventie, IUCN Redlist, etc.

De **ICOM Museale Code (1984)**: ‘bij het verwerven van een object moet gepaste zorgvuldigheid (due diligence) betracht worden naar de herkomst, de verwerving en het eigendom van dat object.’

En, “last but not least”, is er een ethische code: je moet altijd **respect** hebben voor de natuur, het milieu, het land en de mensen.

Wat betekent dit voor verzamelingen? Voor nieuwe verzamelingen die aangeboden worden vanaf 1 juni 2024 moeten we dus meer onderzoek doen naar de legaliteit:

Materiaal verzameld vóór 2014: de noodzaak van het overleggen van vergunningen hangt af van het land. Pas op bij landen zoals Brazilië en India, want deze landen kunnen erg moeilijk doen, zelfs over ouder materiaal!

Materiaal verzameld tussen 2014 en juni 2024: specifiek vragen of er vergunningen zijn en de legaliteit aangetoond kan worden of het materiaal rechtmatig in bezit is op basis van due diligence (zie hieronder). Dan is dit geldig voor veel meer landen, zoals modern Indonesië, onafhankelijk Suriname!

Materiaal verzameld na juni 2024: hier stellen we vergunningen en bewijs van eigendom verplicht (waar nodig).

Tenslotte gaan we strikter selecteren wat we wel en niet aannemen. De collectietoren loopt vol en we moeten afwegen welke collecties we nog wel en niet aannemen, want we kunnen niet alles aannemen. Er is een acquisitiecommissie die eraan kijkt en de beslissing neemt; “meer van hetzelfde” wordt in principe geweigerd!

Wat betekent “due diligence”? Dit betekent dat er op de best mogelijke manier achterhaald moet worden of er vergunningen en eigendomsbewijs zijn, of niet van toepassing is.

Dit kan op allerlei manieren:

- Vergunning / eigendomsbewijs beschikbaar;
- Correspondentie over vergunning / eigendomsbewijs;
- Vergunning / eigendomsbewijs niet nodig;
- Andere wetgeving van toepassing.

Het is dus cruciaal om afgegeven vergunningen goed en langdurig te bewaren!! Eventueel moet er opnieuw contact gezocht worden met lokale overheidsinstanties, of andere verantwoordelijke personen. Dit moet vooral eerst door de aanbieder worden gedaan.

Om het een en ander duidelijker te maken volgen hier een aantal voorbeelden.

Voorbeeld 1: **Verzameld materiaal tijdens de Snellen/Ter Haar excursies.** Tijdens deze excursies worden vergunningen aangevraagd om in het betreffende weekend te gaan vangen. Er worden rapporten of overzichten gemaakt van hetgeen gezien of gevangen is, uiteraard ook ten gunste van de terreinbeheerder. Er is vooraf schriftelijk contact geweest met de beheerder en vergunningen zijn verleend.

Mag ik het aannemen? Ja!

De terreinbeheerder is immers akkoord op de voorwaarden die zijn gesteld, waarmee Snellen en Ter Haar hebben ingestemd en zich aan hebben te houden. Alleen als die voorwaarden zijn geschonden, zoals het vangen van eventueel genoemde kwetsbare vlindersoorten in bepaalde natuurgebieden, zal Naturalis kunnen besluiten het materiaal niet aan te nemen.

Voorbeeld 2: **In de tuin of op eigen terrein gevangen vlinders.** Je hebt een vlinderval in de tuin en vangt bij bijna elke goede gelegenheid. Veel wordt vrijgelaten, maar enkele “highlights” worden als bewijsmateriaal bewaard. Je collectie bestaat vooral uit dit soort vangsten, plus nog wat ouder materiaal van je begintijd als verzamelaar.

Mag ik het aannemen? Ja, mits...

Er is geen wettelijke restrictie op het aannemen van dit materiaal voor onze collectie, maar misschien valt er uit deze collectie een selectie te maken. Dit kan vooraf plaatsvinden, dus met goedkeuring van de verzamelaar die zijn collectie aanbiedt, of het gebeurt achteraf, na aanname. Naturalis is hiertoe bevoegd, want het is immers haar eigendom geworden, feitelijk zelfs van de Staat der Nederlanden! Vanwege dit laatste zijn we bij selectie en afstoting ook verplicht de aantallen hiervan bij te houden en te rapporteren.

Voorbeeld 3: **Dagvlinderexcursie en verzamelreis in Afrika met een groep mede-verzamelaars of entomologen in 1995.** Meestal blijven dit soort verzamelingen een leven lang bij de verzamelaar, als een soort trofee. Er wordt in de meeste gevallen verder niets mee gedaan, alleen als pronkstuk vertoond aan familie, vrienden en verjaarsvisite. In enkele gevallen is het materiaal gebruikt voor faunistische publicaties en zelfs nieuwe soortbeschrijvingen. Het land van herkomst is hier niet bij betrokken.

Mag ik het aannemen? In principe wel, maar...

Het gevangen materiaal is van vóór 2014, dus de datum 1995 is wat dat betreft vrijgesteld van de “due diligence”, maar elk zichzelf respecterend museum zal desondanks tóch naar vergunningen vragen. Zijn die er niet of nooit geweest, dan wordt vervolgens gekeken of het land, waar het materiaal vandaan komt, tot het speerpunt van het museum behoort. In dit geval komt het uit Afrika en dan zal het materiaal in principe niet worden aangenomen. Komt het uit 1995 uit Indonesië, dan wordt het wél aangenomen, want dat land behoort tot het onderzoeksspeerpunt van Naturalis.

Voorbeeld 4: **Aanbod van een collectie vlinders uit diverse windstreken en een lange verzamelperiode.** Regelmatig komen er aanbiedingen van collecties die van alles wat bevatten. Dag- en nachtvlinders, Nederland, Paeleartisch gebied, een beetje Noord-Amerika, de vangst van een reis in Suriname, vlinders van opa uit Nederlands Indië en van een mooie lange reis door Oost-Azië, waaronder Japan.

Mag ik het aannemen? Nee, niet zonder meer.

Het probleem hierbij is de gevarieerdheid van de collectie. Er zitten landen bij die strikte regels hanteren, zoals Japan, Indonesië, misschien wel China. En zelfs uit Noord-Amerika kan het materiaal bevatten uit Nationale Parken, waarvoor geen vergunningen zijn verleend. Hoewel er natuurlijk pareltjes tussen kunnen zitten, is het een brij van mogelijk stekelige haken en ogen. Vergunningen zijn bij dit soort collecties vaak niet of onvoldoende aanwezig. Er is meestal niets vermoedend verzameld en er wordt vanuit gegaan dat musea er later erg blij mee zullen zijn. Helaas, de tijden zijn veranderd. Misschien dat de vlinders van opa uit Nederlands Indië nog door het filter komen, maar zijn dat niet juist heel gewone en dus oninteressante vlinders? Een moeilijke beslissing moet genomen worden.

Voorbeeld 5: **Aanbod van een collectie vlinders uit het buitenland, gevangen in 2022.**

Lekker op vakantie geweest met de camper naar Spanje en op de terugreis ook even de Franse en Italiaanse Alpen aangedaan. Mooie vlinders gevangen, ook leuke nieuwe nachtvlindersoorten voor de collectie. Er zitten wat “highlights” tussen, zoals *Actias isabellae* (Graëlls, 1849), apollovlinders (wel drie soorten!). Daar zal Naturalis blij mee zijn, want ze zijn zeldzaam en het gaat steeds minder goed met deze soorten. Vergunningen?

Ben je gek, dat kost een vermogen en een hoop gedoe, vooral omdat van hot naar haar gereisd wordt en maar enkele exemplaren per soort verzameld worden.

Mag ik het aannemen? Nee!

Het jaar 2022 valt volledig in het “due diligence” beleid. Er moeten dus redelijkerwijs vergunningen overlegd kunnen worden, mits dit niet nodig is voor de vanggebieden. Maar zelfs al zijn de soorten op de camping gevangen, dan bevindt het zich vaak in nabijheid of in een natuurgebied waar die zeldzame vlinders hun leefgebied hebben. Hoe mooi en interessant de vlinders ook zijn, voor Naturalis is het “not done” om zo iets aan te nemen.

Kortom: de nieuwe mentaliteit vanaf 2024 moet zijn:

- Verzamel met verstand en vooral niet alles
- Richt je op een bepaalde soortengroep; een specialistische collectie is waardevoller dan een generalistische collectie
- Hou het klein: een beperkte determinatiecollectie met slechts enkele exemplaren per soort, en liefst nog met alleen moeilijke (cryptische) soorten
- Zorg voor vergunningen of getuigschriften
- Oriënteer je voordat je gaat doneren

Tenslotte: dit betekent niet dat wij geen verzamelingen meer aannemen. Wij zijn juist erg blij met nieuwe aanwinsten die de wetenschap in Nederland en het gebruik van collecties bevordert! Er zal alleen meer grondig beoordeeld worden of we het mogen aannemen en of het nog iets toevoegt aan de al bestaande collectie. Dit zal ook meer tijd kosten. Realistisch gezien is dit veel te tijdsintensief werk voor collecties van duizenden al dan niet tienduizenden vlinders. Wij zullen dus eerder een selectie doen van een deel en niet altijd alles aannemen. Het staat altijd vrij om een andere bestemming te zoeken, voor de hele collectie of het resterende deel dat we niet mogen aannemen. Maar wees je ervan bewust dat ook andere musea eenzelfde beleid (gaan) hanteren en ook terughoudend zijn geworden met het aannemen van collecties, al dan niet vanwege ruimtegebrek. Dit geldt bijvoorbeeld voor de musea in Rotterdam en Tilburg, en veel buitenlandse musea.

Wij kunnen adviseren bij het aantonen van de legaliteit, helpen bij contactadressen of andere bronnen om hier iets over te kunnen zeggen. Echter, probeer het eerst zelf, maar vraag ons niet voor elke verzamelreis te helpen aan vergunningen of begeleidende brieven.

Bronnen

CITES - Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

<https://cites.org/>

Erfgoedwet. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037521/2024-01-01/0>

Ethische Code voor Musea. <https://www.ethischecodevoormusea.nl/>

Europese Unie. Verordening (EU) 2019/880 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 betreffende het binnenbrengen en de invoer van cultuurobjecten.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0880>

ICOM Standards on Accessioning. https://icom.museum/wp-content/uploads/2022/03/Accessioning-Standards_EN.pdf

Mantel, J.-W. 2016. Entomologisch onderzoek, entomologische verzamelingen en het Nagoya Protocol. Entomologische berichten 76 (4): 126-130.

The Nagoya Protocol on Access and Benefit-sharing. <https://www.cbd.int/abs>
Naturalis - Collectie schenken. <https://www.naturalis.nl/collectie/collectie-schenken>
Van Peursen, A & Breure, B. 2022. Wat zal ik doen met mijn verzameling. *Spirula* 430: 17-19.

Pouwer, R. 2024. Naturalis voert aangescherpt beleid in voor het schenken van collecties - stof tot nadenken. *Afzettingen WTKG* 45 (3): 76-81.

UNESCO - Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property.

<https://www.unesco.nl/sites/default/files/2018-11/1970-Unesco-Convention.pdf>

Wikipedia, bron van Figuur 1: L.tak, eigen werk, CC BY-SA 4.0,

https://en.wikipedia.org/wiki/Nagoya_Protocol#/media/File:NagoyaProtocol.svg

PROJECT MOEILIJKE SOORTEN: STAND VAN ZAKEN

Maurice Franssen

In Franje 54 hebben we uitgelegd wat het doel is van de werkgroep “Moeilijke soorten” en zijn de besprekingen van de eerste drie soortgroepen gepubliceerd, namelijk die van *Pheosia tremula/gnoma*, *Noctua janthe/janthina* en *Amphipyra pyramidea/berbera*. Deze bijdragen zijn ook als afzonderlijke pdf files gepubliceerd op de website van de sectie Ter Haar: https://www.sectieterhaar.com/verslagen-excursies/moeilijke_soorten.php.

Daar is inmiddels aan toegevoegd een bijdrage van de auteur dezes over het soortenkoppel *Horisme tersata/radicaria*. Grondige bestudering van de verschillen in de vrouwelijke genitaliën leidt er nu toe dat een eerder bericht mijnerzijds in Franje helaas gecorrigeerd moet worden: de vlinder in Franje 53 (Franssen, 2024) op pagina 46 is geen *Horisme tersata* (Denis & Schiffermüller, 1775) maar *H. radicularia* (de la Harpe, 1855). Mea culpa.

Ondertussen gaan we vrolijk verder, de onderstaande bijdragen zijn momenteel in voorbereiding en zullen te zijner tijd op de bovengenoemde website verschijnen:

Spikkelspanners, dwz de genera *Cleorodes*, *Aethalura*, *Parectropis*, *Cleora*, *Ectropis*,

Paradarisa, *Alcis*, *Peribatodes*, *Deileptenia* en *Hypomecis* (Maurice Franssen)

Mythimna pudorina/pallens/favicolor/impura/straminea/litoralis (Klaas Kaag)

Mythimna ferrago/albipuncta (Gerrit Tuinstra)

Operophtera fagata/brumata (Gerrit Tuinstra)

Het genus *Lacanobia* (Gerrit Tuinstra)

Het genus *Eilema* (Rob de Vos)

Aplocera plagiata/efformata (Jurriën van Deijk)

Bronnen

Franssen, M. 2024. Trekvlinders en bosrankspanners in 2023 in Wageningen.

Franje 27(53): 45-47.

UPDATE WERKGROEP ECOLOGIE

Jeroen Voogd en Louis van Deventer

foto's: Jeroen Voogd

Tijdens de gezamenlijke bijeenkomst van de secties Snellen en Ter Haar in november vorig jaar heeft Jeroen Voogd een presentatie gegeven over de noodzaak van ecologische profielen. Aan het einde van zijn betoog gaf hij aan graag een werkgroep ecologie te willen oprichten en riep geïnteresseerden op zich bij hem te melden. Deze oproep is ook door de secretarissen van beide secties naar alle leden gestuurd. Er kwam direct een aantal aanmeldingen binnen. Reeds in december vond een eerste online overleg plaats waarin werd besloten om verder te verkennen hoe zo'n werkgroep vormgegeven zou moeten worden.

Momenteel houdt deze groep maandelijks een online overleg waarbij de vorm van een beschrijvend ecologisch profiel steeds verder wordt verfijnd. Hoewel de werkgroep zich nog in de opstartfase bevindt, is wel besloten dat de groep verder gaat onder de naam Werkgroep Bink.

Tijdens de winterbijeenkomst van de NEV op 8 februari j.l. hebben Jeroen Voogd en Louis van Deventer ook een presentatie gegeven over ecologische profielen van vlinders. De aanwezigen waren enthousiast en meerdere personen met specialisaties in andere soortgroepen gaven aan mee te willen doen en zagen eveneens de waarde van 'ecoprofielen' voor hun soortgroepen.

Om de voortgang te waarborgen, wordt momenteel een gesprek met het NEV-bestuur voorbereid om organisatorische en mogelijk juridische zaken af te stemmen die komen kijken bij het verder oprichten van een werkgroep, of wellicht zelfs een sectie Bink.

Wordt vervolgd!

Als voorbeeld volgt op de volgende pagina's een behoorlijk uitgewerkt ecologisch profiel van *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758), de gevlamde vlinder (enigszins aangepast aan de Franje-opmaak, red.). Additionele informatie over deze soort blijft welkom bij Jeroen!

Ecologisch profiel gevlamde vlinder *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758)

Versiebeheer

Februari 2025 eerste opzet Jeroen Voogd

Gedrag door de tijd
Overwinteren
Als pop in de strooisellaag in een vrij stevige zwarte cocon.
Voortplanten
Kort na het uitkomen wordt gestart met het afzetten van totaal 100-200 eitjes in groepen van 10-30 stuks.
Graasperiode
5-7 weken in de periode april – juni.
Generaties
Eén korte generatie vroeg in het voorjaar.
Voltinisme
☒ univoltien ☐ bivoltien ☐ plurivoltien
Spreiding
Het eistadium duurt doorgaans circa 14 dagen. Eitjes komen uit zodra blad zich begint te ontwikkelen, wanneer er nog geen blad beschikbaar is kan het wel 50 dagen duren alvorens eitjes uitkomen. Poppen kunnen meerdere (4) jaren overliggen.
Duur ontwikkelingsstadia
Ei variabel van 2 weken tot 7 weken i.v.m. timing uitlopen voedselplant; rups gemiddeld; pop lang 40-44 weken maar kan ook meerdere jaren overliggen.
Levensduur vlinder
Kort 1 tot 2 weken.
Gedrag in de ruimte
Plaatsgebondenheid
Vlinders zijn doorgaans honkvast, mannetjes kunnen over grote afstanden aangetrokken worden door feromonen van paringsbereide vrouwtjes.
Opsporen partner
Vrouwtjes beginnen direct na uitkomen met het verspreiden van feromonen waarmee mannetjes worden gelokt.
Oriënteren
Afzetten eitjes
In slierten van 10-30 stuks op meestal een dunne twijg van de waardplant, soms worden eitjes in een dubbele laag gelegd.
Verpoppingsgedrag
Volgroeide rupsen verkleuren groenbruin tot roodbruin en verlaten de waardplant om zich te verpoppen in een vrij stevige zwarte cocon in de strooisellaag.

Afweren van bedreigingen
Biologische stress
Volgroeide rupsen hebben een goede schutkleur met tegenschaduw. Eerstestadium rupsen zijn zwart gekleurd, na de eerste vervelling worden ze groen. De jonge rupsen leven gezellig bij elkaar en bewegen tegelijk als een geheel hetgeen mogelijk vijanden afschrikt.
Fysische stress
Rupsen verdragen goed warmte en een hoge luchtvochtigheid, de poppen zijn goed bestand tegen allerlei weersextremen.
Parasitoïden
Van de rupsen van <i>Endromis versicolora</i> zijn geen specifieke sluipwespen bekend. Wel zijn er vermoedelijk generalisten die de poppen parasiteren en vermoedelijk zijn er ook sluipvliegen die rupsen en poppen benutten als host. ¹
Vergaren van voedsel
Vlinder
Vlinders beschikken niet over een functionerende roltong.
Rups
Jonge rupsen leven eerst gezellig in groepen bij elkaar en beginnen meestal aan het uiteinde van een tak met het eten van blad. Oudere rupsen verspreiden zich over de waardplant, vaak is er een duidelijk vraatbeeld met kale takken waaraan nog slechts bladsteeltjes zichtbaar zijn.
Voedselstrategie
☒ monofaag ☐ oligofaag ☐ polyfaag
Primaire waardplanten
ruwe berk (<i>Betula pendula</i>), mogelijk in Nederland ook zwarte els <i>Alnus glutinosa</i> in veengebieden
Secundaire waardplanten
zachte berk (<i>Betula pubescens</i>), zwarte els (<i>Alnus glutinosa</i>), winterlinde (<i>Tilia cordata</i>), hazelaar (<i>Corylus sp.</i>), haagbeuk (<i>Carpinus sp.</i>)
Habitatkarakteristieken
Macroschaal
☐ kusten ☐ kwelders, schorren ☐ duinen ☐ stuifzanden ☒ heidevelden ☒ hoogvenen ☐ moerassen ☐ graslanden ☐ struwelen ☒ loofbossen ☐ naaldbossen ☒ gemengde bossen

☐ weiland ☐ akkerland ☐ landelijk gebied ☐ stedelijk gebied
Mesoschaal
<p>Open loofbossen op zandgrond met relatief veel berken.</p> <p>Open gemengde bossen met dennen en berken en vaak een ondergroei van bosbes.</p> <p>Natte en droge heiden met vrijstaande oude berken en of opslag van vrijstaande jonge berken.</p> <p>Hoogveen met verspreid vrijstaande berken en of opslag van jonge berken.</p>
Microschaal
<p>Er lijkt een voorkeur te zijn voor berken van 3-5 meter hoog met een open standplaats. Mogelijk is dit een vertekend beeld omdat rupsen hier makkelijker te vinden zijn, zeker bij zoeken met UV-zaklampen blijken rupsen ook in kruinen van oude hoge berken te zitten. Ook worden weleens rupsen op zoek naar een verpopplingsplek op stammen van en nabij oude volgroeide berken gevonden.</p>
Levenscyclusdiagram in de tijd
Zoektips
<p>Vlinders komen in kleine aantallen (meestal slechts enkele exemplaren) op licht, vrouwtjes doorgaans meer dan mannetjes. Ook overdag zijn de mannetjes vliegend waar te nemen op zonnige dagen gedurende de vliegtijd in de namiddag. Vrouwtjes en copula's worden soms laag in de vegetatie gevonden. De rupsen zijn overdag op zich vooral op kleine berken te vinden. 's Nachts kunnen grotere rupsen eenvoudig gevonden worden met behulp van UV-licht. Daarbij blijkt dat de rupsen ook op grote hoogte in bomen zitten.</p>
Bijzonderheden / anekdotische verhalen
<p>Marc de Winkel had een vrouwtje uitgekweekt die ontpopte op 4 maart 2019. De vlinder is vrijgelaten op de vliegplaats en was duidelijk aan het lokken, toch kwamen er geen mannetjes op haar af. Op 6 maart 2019 zat het vrouwtje nog steeds op dezelfde locatie maar in copula! In 2019 werden er in Nederland verder pas vlinders gezien vanaf 19 maart. (bet hedging)</p> <p>Tijdens een kweek vanaf het ei door Jeroen Voogd in 2022 werden op 15 maart eitjes afgezet op levende en dode berkentwijgen. De eitjes op de levende twijg kwamen na 10 dagen uit, eitjes op de dode twijg pas na 38 dagen. (timing met uitlopen berk).</p> <p>Jan Meerman heeft bij een kweek van <i>Endromis versicolora</i> in 2023-2024 per ongeluk water in de poppenbak gehad, waarbij de poppen enige tijd (niet exact bekend hoe lang) volledig onder water gelegen hebben en toch allemaal succesvol uitgekomen zijn.</p>
Literatuur en internet
¹ persoonlijke communicatie Mark Shaw 1 februari 2025

FIGUUR 1. Verse eitjes.

FIGUUR 2. Uitgekleurde eitjes.

FIGUUR 3. L1 rups.

FIGUUR 4. L2 rups.

FIGUUR 5. L3 rups.

FIGUUR 6. L4 rups.

FIGUUR 7. L5 rups op 5 meter hoogte, met UV-licht beschenen.

FIGUUR 8. L5 rups.

FIGUUR 9. Verpoppingsrijpe rups.

FIGUUR 10. Cocon.

FIGUUR 11. Pop in opengemaakte cocon.

FIGUUR 12. Copula.

FIGUUR 13. Mannetje.

FIGUUR 14. Vrouwetje.

FIGUUR 15. Habitat Veluwe.

FIGUUR 16. Habitat Veluwe.

ONTDEKKINGEN EN RE-EVALUATIE VAN DE MOERASKRUISKRUIDVEDERMOT *PLATYPTILIA NEMORALIS*

Rayan Majoor (tekst en foto's)

Introductie en eerste ontdekkingen

Sinds 2024 ben ik, naast het zoeken en kweken van rupsen, ook begonnen met nachtvlinders. Dit doe ik minstens één keer in de maand in een bosje van Staatsbosbeheer in de Dordtse Biesbosch. Het is een moerasbosje met een actieve beverburcht en een mooie kruidenvegetatie waar groot en klein hoefblad zij-aan-zij groeien. Op 26 mei had ik een vedermot op het licht, die veel weg had van de hoefbladvedermot, *Platyptilia gonodactyla* (Denis & Schiffermüller, 1775). Dit zou niet onlogisch zijn en met mijn permanente achterstand voor het invoeren van waarnemingen, had ik voorlopig niet verder gezocht (dat zou wel komen wanneer ik de tijd had om de waarneming in te voeren).

Echter, op 19 juni ving ik op een avond met mijn net een langsvliegende vedermot – eentje die alleen al vanwege haar flinke formaat (spanwijdte ~32 mm) erg opviel (Fig. 1). Omdat het ook een vrouwtje betrof en ik het erg leuk vind om rupsen te zoeken, zocht ik de volgende dag toch even op welke soort dit zou kunnen zijn. Het bleek de moeraskruiskruidvedermot, *Platyptilia nemoralis* (Zeller, 1841), te zijn, te herkennen aan de grote, zwarte “mesvormige” vlek op de franje van de achtervleugel (Fig. 2). En wat blijkt: de vermoedelijke hoefbladvedermot van 26 mei bleek ook een moeraskruiskruidvedermot te zijn – ook een vrouwtje! Dit is een heel zeldzame soort in Nederland, waar sinds de eeuwwisseling slechts een vijftal waarnemingen van zijn en waar geen foto's van de onvolwassen stadia (ei, rups of pop) van zijn.

FIGUUR 1. Moeraskruiskruidvedermot, Dordtse Biesbosch, 19.vi.2024.

FIGUUR 2. Moeraskruiskruidvedermot, zelfde exemplaar als in Fig. 1, uitvergroet.

Over deze vondst heb ik dan ook een berichtje gestuurd naar Cees Gielis (vedermot-expert) en Tymo Muus (die deze soort nog voor zijn aankomende boek moest hebben). Vooral met Tymo heb ik hierna nog veel contact over deze soort gehad en een deel van de informatie in dit verhaal komt dan ook van hem. Toen ik op zoek wilde gaan naar mogelijke voortplantingsplaatsen raadde Tymo mij dan ook aan om in het bosje zelf te gaan zoeken; vedermotten houden niet van vliegen en met twee vrouwtjes op deze locatie kon de voortplantingsplaats niet ver weg zijn.

Maar waar moet ik dan naar op zoek? Even in de literatuur gekeken en daar wordt al snel duidelijk dat de soort oligofaag op kruiskruiden uit het genus *Senecio* is. Er ontstaat echter enige verwarring, aangezien er regelmatig in één bron meerdere namen genoemd worden die eigenlijk synoniemen van elkaar zijn – dezelfde soort dus. Uiteindelijk geeft www.lepiforum.de een viertal waardplanten: schaduwkruiskruid (*Senecio ovatus*), moeraskruiskruid (*Senecio nemorensis*), rivierkruiskruid (*Senecio sarracenicus*) en *Senecio cacaliaster*. Van deze laatste soort, die in Nederland niet voorkomt, blijkt elke vermelding terug te wijzen naar een artikel uit 1928, waar deze soort als “waarschijnlijke waardplant” vermeld was. Ook moeraskruiskruid is nooit als waardplant bevestigd, alleen rivierkruiskruid en schaduwkruiskruid kunnen door rupsenwaarnemingen in de 19^e eeuw als zekere waardplanten aangenomen worden.

Rupsenvondsten

Na deze korte literatuurstudie ben ik op zoek gegaan naar de rupsen, die in een verdikking van de stengel zouden leven. Ik kwam er al gauw achter dat een deel van het bos helemaal vol staat met rivierkruiskruid (*S. sarracenicus*), welke met haar formaat een indrukwekkende ondergroei in het bosje vormt. Bij enkele planten vond ik net onder een meter hoogte wel verdikkingen in de stengels, waar aan de bovenkant een gat zat en de plant hier omheen zijtakken had laten groeien. Hier vond ik niet zo veel in – vooral pissebedden en in één geval vermoedelijk restanten van een vliegenpop. Even later vond ik wel enkele zwakke verdikkingen rond het groeipunt van rivierkruiskruidplanten, met gaatje bovenin en steeds een enkele rups in de verdikte stengel. Deze leken echter in de verste verte niet op vedermot-rupsen, met een zachte, grijs- tot crèmewitte huid, ronde zwarte kop en grote, zwarte pinacula. Ze hadden meer weg van de rupsen van bladrollers zoals de groene eikenbladroller, *Tortrix viridana* (Linnaeus, 1758), of platlijfjes zoals het groot platlijfje, *Depressaria radiella* (Goeze, 1783). Het lukte mij echter niet een goede kandidaat te vinden die bekend was van kruiskruid; het gedeukte, zwarte halsschild en het anaalschild dat uit vier stukjes leek te bestaan, zaten me bovendien erg dwars. Toch maar weer een berichtje gestuurd naar Tymo, en die zag sterke gelijkheid met de rupsen van de kruiskruidvedermot, *Platyptilia isodactylus* (Zeller, 1852). Zijn conclusie: ik heb de eerste rupsenvondst van de moeraskruiskruidvedermot in bijna 140 jaar!

Na deze vondst ben ik verder gaan zoeken. In het bosje waar ik ze eerst heb gevonden, bleek minstens een kwart van de planten vraatsporen te bevatten – en elke geopende stengel liet dan ook een rups zien. Hier zaten naar schatting 160 rupsen bij elkaar. Op enkele andere locaties in de Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch heb ik daarna nog rupsen gevonden, steeds op rivierkruiskruid. Ook de lokale insectenliefhebbers in de Biesbosch heb ik op pad

gestuurd, met als resultaat nog enkele andere locaties met rupsen (voornamelijk in de noordelijke helft van de Biesbosch). Uiteindelijk werden er zelfs langs de Rijn bij Nijmegen rupsen, en daarna met laken ook imago's, ontdekt!

FIGUUR 3. Vraatsporen.

FIGUUR 4. Leefwijze rups op een kleinere plant.

FIGUUR 5. Leefwijze rups op een grotere plant.

Leefwijze

De rupsen zitten steeds in het groeipunt, dat vanwege de verdikking, extra bladgroei en zwart verkleurde gat aan de bovenkant erg herkenbaar is (Fig. 3). Deze zitten bij rivierkruiskruid op 1,5-2 meter hoog in de plant. Hierin zitten de rupsen vaak met de kop

naar boven, en werken de frass naar buiten via een gat aan de onderkant van de gang (zijkant van de stengel). Het gaat hierbij in de regel steeds om één rups per plant (Fig. 4) – slechts op een locatie met een lage dichtheid van de waardplant kunnen er tot 3 rupsen in de hoofdstengel zitten en zijn de zijstengels vaak ook bezet (steeds weer door één rups)(Fig. 5). Het uiterlijk van de rups verandert tijdens de ontwikkeling nauwelijks, zelfs bij de jonge rupsen zijn het drie- tot vierdelige anaalschild en de zwarte pinacula al duidelijk zichtbaar (Fig. 6). De verpopping vindt in de stengel plaats, waar de rups zich heeft ontwikkeld. Hiervoor wordt het gat aan de bovenkant van de stengel groter gemaakt en wordt het frass boven de pop verwijderd. Voor vedermotten heeft deze soort een erg dikke pophuid, welke een mooi patroon van zwarte vlekken heeft (Fig. 7). De pop zit met de kop naar boven in de stengel. De imago's komen 's nachts uit de pop (Fig. 8-11).

FIGUUR 6. Verschillende stadia van de rups.

FIGUUR 7. De pop.

De vlinders komen zo af en toe op licht, maar zijn makkelijker vliegend rond de waardplanten te vinden. Ze beginnen aan het eind van de schemering te vliegen en gaan door tot ongeveer middernacht. De vliegtijd is vrij lang – van eind mei tot eind augustus – waardoor vermoed kan worden dat het hier om twee generaties gaat. De eerder gevonden verdikkingen, net onder een meter hoog in de stengels van rivierkruiskruid, bleken bij nader

inzien ook van de moeraskruiskruidvedermot te zijn – dit werd bevestigd door de resten van de “vliegenpop” beter te bekijken en te vergelijken met de gekweekte poppen van de moeraskruiskruidvedermot. Doordat deze vraatsporen al oud waren toen ik ze vond, en de andere vraatsporen duidelijk hoger in de plant zaten, lijkt het hier inderdaad om twee gescheiden generaties te gaan. De eerste generatie lijkt dan echter heel klein te zijn; mogelijk heeft de soort hoofdzakelijk één generatie en vormt een deel van de populatie twee generaties. Hoe de soort overwintert zou hier wellicht meer duidelijkheid over kunnen geven.

FIGUUR 8. Mannetje bovenzijde, uitgekomen op 26.vii.2024.

FIGUUR 9. Mannetje zijaanzicht.

FIGUUR 10. Mannetje onderzijde.

FIGUUR 11. Vrouwkje, uitgekomen op 5.viii.2024.

Habitat

In de Biesbosch blijkt de moeraskruiskruidvedermot dus op meer plekken te zitten dan verwacht. Het gaat hierbij steeds om plekken met rivierkruiskruid (*S. sarracenicus*), ofwel op beschaduwde plekken (bossen of bosranden), ofwel aan de rand van rietkragen met enkele wilgen (Fig. 12). Op open plekken zonder bomen is de soort niet aangetroffen. In België wordt de soort echter aangetroffen op locaties waar schaduwkruiskruid (*S. ovatus*) groeit en rivierkruiskruid niet. Na verschillende pogingen heeft Tymo in België dan ook vraatsporen

van de moeraskruiskruidevermot op schaduwkruiskruide gevonden – in dit geval in naaldbos.

FIGUUR 12. Biotoop.

Nederlandse en Belgische populatie

Zoals al uit de beschrijving van de habitat blijkt, lijkt er een verschil te zijn tussen de Nederlandse en de Belgische populaties. Dit gaat echter verder dan een verschil in waardplant en biotoop: de imago's zien er ook opvallend anders uit. Waar de Nederlandse vlinders warmbruin zijn, vrij weinig contrast hebben en een fijn patroon van witte dwarslijntjes in de binnenste helft van de voorvleugels hebben, zijn de Belgische vlinders erg contrastrijk (grijs met zeer donkerbruin). Ook lijkt het patroon van witte dwarslijntjes te ontbreken. Bovendien lijkt de moeraskruiskruidevermot in België duidelijk maar één generatie te hebben, wat mogelijk te verklaren is met de langzamere groeiwijze en dunnere stengels van schaduwkruiskruide tegenover rivierkruiskruide.

De verschillen in uiterlijk tussen de Nederlandse en de Belgische vlinders zijn al eerder beschreven. Zo schreven Staudinger en Wocke (1871) er over, met de suggestie om de Nederlandse vlinders een variëteit (ondersoort) toe te kennen: *P. nemoralis* var. *saracenicus*. Slechts twee jaar later beschrijft Zeller (1873) de Nederlandse vlinders als een afzonderlijke soort: *Platyptilia graafii*. Ten slotte komen Hofmann (1896) en Houard (1908) nog met de variëteit *P. nemoralis* var. *isodactyla*. Na de ontdekkingen dit jaar wordt er momenteel naar gekeken of de Nederlandse vlinders als aparte soort van de Belgische vlinders afgesplitst kunnen worden – een genitaalpreparaat van een Nederlandse vlinder (gemaakt door Tymo) laat tot nu toe echter nog te weinig verschil zien.

Verwarringen in de literatuur

Naast het uitbreiden van de kennis over de moeraskruiskruidvedermot, hebben de zoektochten ook een foutje in de literatuur naar boven gehaald. De eerste ontdekking van de moeraskruiskruidvedermot was namelijk gedaan door De Graaf en Snellen (1868) - maar deze was destijds beschreven als *Platyptilia isodactylus*, welke wij tegenwoordig kennen als de kruiskruidvedermot. In deze beschrijving worden ook enkele rupsenvondsten in Rotterdam vermeld, op rivierkruiskruid. Vanwege de verwarring met de soort, is rivierkruiskruid nu echter als waardplant van de kruiskruidvedermot opgenomen, terwijl dit verder nooit bevestigd is. Dit is een mooie opfrisser om te laten zien hoe belangrijk het is om altijd goed naar de literatuur te kijken, en de oorspronkelijke publicatie op te zoeken, voordat je een claim overneemt.

Samengevat

- De zeer zeldzame moeraskruiskruidvedermot (*Platyptilia nemoralis*) komt mogelijk nog altijd verspreid voor langs de grote rivieren, met in ieder geval een sterke (netwerk)populatie in de Biesbosch.
- Het vraatbeeld van de rupsen, alsook het uiterlijk van de rupsen en de poppen, is voor het eerst beschreven en gefotografeerd. Het is nog onbekend hoe de moeraskruiskruidvedermot overwintert.
- De soort kent in Nederland niet één, maar twee generaties op rivierkruiskruid (*Senecio sarracenicus*). In België heeft de soort wel één generatie, maar zit hier op schaduwkruiskruid (*S. ovatus*).
- Voor moeraskruiskruid (*S. nemoralis*) zijn tot nu toe nog geen aanwijzingen dat de moeraskruiskruidvedermot deze als waardplant benut.
- Naast waardplant en het aantal generaties, verschillen de Nederlandse en Belgische vlinders ook in habitat en uiterlijk. Genitaliënonderzoek en barcodering moet uitwijzen of er toch één of twee soorten zijn – het eerste genitaalpreparaat (Tymo Muus) wijst erop dat het toch wel dezelfde soort betreft.
- Rivierkruiskruid als voedselplant van de kruiskruidvedermot, *Platyptilia isodactylus*, blijkt een vergissing te zijn. Voor deze soort blijven dan nog twee waardplanten over: waterkruiskruid (*Jacobaea aquatica*) en Jacobskruiskruid (*J. vulgaris*).

Bronnen

- De Graaf, HW & Snellen, PCT. 1868. Microlepidoptera als nieuw voor de fauna van Nederland opgegeven in de algemeene vergadering van 13 Julij 1867. Tijdschrift voor Entomologie 11: 49-84.
- Hofmann, O. 1896. Die deutschen Pterophorinen. Systematisch und biologisch bearbeitet. Berichte des naturwissenschaftlichen Vereins. Regensburg 5: 25-219.
- Houard, C. 1908. Les zoocécidies des plantes d'Europe et du bassin de la Méditerranée. Tome second. A. Hermann et fils, Paris.
- Staudinger, O & Wocke, M. 1871. Catalog der Lepidopteren des europäischen Faunengebiets. O. Staudinger, Dresden.
- Zeller PC (1873). Lepidopterologische Beobachtungen vom Jahre 1872. Entomologische Zeitung Stettin 34: 121 – 140.

BLADMINEERDERS- EN RUPSENEXCURSIE NEV SECTIE SNELLEN 8 SEPTEMBER 2024

Violet Middelma en Remco Vos
(met dank aan Ben van As en Tymo Muus)

Op 8 september 2024 was weer de jaarlijkse bladmineerders- en rupsenexcursie van de NEV sectie Snellen. Ditmaal was de keuze gevallen op een gebied in de Flevopolder, het Horsterwold bij Zeewolde. Een van de grootste aaneengesloten loofbossen van Nederland, met een variatie aan diverse soorten loofbomen, dat leek ons een geschikte plek voor een bladmineerdersexcursie. Er waren twintig aanmeldingen en om 11 uur was iedereen aanwezig op de parkeerplaats en kon de excursie beginnen.

Na een korte introductie en uitleg door Tymo gingen we op pad, maar zoals altijd kun je al direct beginnen met speuren (Fig. 1). De parkeerplaats stond vol met lindebomen, waarop we naast enkele bladmineerders, ook een rups van het kroonvogeltje *Ptilodon capucina* (Linnaeus, 1758) en een tiental rupsen van de wapendrager, *Phalera bucephala* (Linnaeus, 1758) vonden.

FIGUUR 1. Iedereen gaat meteen aan de slag! Foto: Tymo Muus.

Meerdere soorten bladmineerders zijn op linde *Tilia* te vinden, waaronder de lindeooglapmot, *Bucculatrix thoracella* (Thunberg, 1794). Deze soort maakt kleine gangmijntjes, vaak beginnend in de oksel van een bladnerf (Fig. 2). De sterk gekronkelde mijnen van de lindemineermot, *Stigmella tiliae* (Frey, 1856) zijn groter en langer dan die van de lindeooglapmot. De frass zit vaak in het eerste deel van de mijn in een smalle lijn, en in het tweede deel in boogjes en vult dan de gehele breedte van de mijn (Fig. 3).

FIGUUR 2. Mijn van *Bucculatrix thoracella*, lindeooglapmot. Foto: Remco Vos.

FIGUUR 3. Mijn van *Stigmella tiliae*, lindemineermot. Foto: Remco Vos.

Wat verder in het gebied stonden ook lindebomen en op één van de bomen troffen we meerdere mijnen aan van de lindevouwmot *Phyllonorycter issikii* (Kumata, 1963). Dit zijn vouwmijnen aan de onderzijde van het blad, welke vanaf de bovenzijde vaak al herkenbaar zijn doordat de vraatsporen ook vanaf die zijde te zien zijn (Fig. 4). Let erop bij potentiële *Ph. issikii*-mijnen moet je altijd controleren of de frass op een bolletje in de hoek van de mijn zit. Soms zitten soorten die op eik voorkomen ook op lindes. Dit is de eerste waarneming van deze soort in Flevoland.

FIGUUR 4. Mijn van de lindevouwmot, *Phyllonorycter issikii*. Foto: Remco Vos.

Op een lindeblaadje werd ook nog de koker van *Coleophora violacea* (Ström, 1783), witsprietkokermot, gevonden.

Op bereklauw *Heracleum* zijn ook bladmijnen te vinden, veel soorten hiervan betreft echter vliegen en dat zijn niet de soorten waarnaar wij als werkgroep zoeken. Gelukkig zijn er ook rupsen van vlinders op te vinden. De jonge rupsjes van de mineerborstelworm *Epermenia chaerophyllella* (Goeze, 1783) maken kleine gangmijntjes. In een later stadium leven de rupsjes vaak in een groepje aan de onderzijde van het blad en grazen van het blad. Hierdoor ontstaat venstervervaat en daardoor is dit vaak al vanaf de bovenzijde zichtbaar. Door dus te letten op de vlekken aan de bovenzijde van de bladeren is het redelijk makkelijk om deze

soort te vinden. Zo ook tijdens onze excursie en aan de onderzijde zaten enkele tientallen rupsjes (Fig. 5).

FIGUUR 5. Rupsen van de mineerborstelworm, *Epermenia chaerophyllella*. Foto: Remco Vos.

In het gebied stonden aardig wat iepen *Ulmus* en daarop vonden wij meerdere gangmijnen. Zoals de naam al aangeeft van de iepenbladrandmineermot, *Stigmella lemniscella* (Zeller, 1839), kronkelt deze mijn vaak richting de bladrand (Fig. 6). De mijnen van de iepenmineermot *Stigmella ulmivora* (Fologne, 1860) zijn zeer gelijkend maar wijken wel iets af. Waar die van de iepenbladrandmineermot nauwelijks verbreden, zijn die van de iepenmineermot meer variabel. Deze worden breder in het latere deel van de mijn (Fig. 7). Het enige kenmerk dat dan onderscheidend is, is dat de rups bij de iepenbladrandmineermot de mijn verlaat door een boogje te snijden in de bovenkant van het blad. De mijn van de iepenmineermot toont een boonvormig (of niervormig) gaatje in de onderzijde.

FIGUUR 6. Mijn van de iepenbladrandmineermot, *Stigmella lemniscella*. Foto: Remco Vos.

FIGUUR 7. Mijn van de iepenmineermot, *Stigmella ulmivora*. Foto: Remco Vos.

Op iep *Ulmus* troffen we eveneens de rups van een macrovlinder, ditmaal de witvlakvlinder *Orgyia antiqua* (Linnaeus, 1758). Een andere gangmijn die we op iep vonden was een kleinere, de mijn van de donkere iepenooglapmot *Bucculatrix ulmifoliae* (M. Hering, 1931). Het ei wordt meestal afgezet in de hoek van de hoofdnerf en een dikke zijnerf, waarna vaak een sterk kronkelend mijntje gevormd wordt. Daarna volgt een vrij strakke en rechte lijn langs de zijnerf van ongeveer anderhalve centimeter die volledig met frass is gevuld (Fig. 8). Vlak voordat de rups de mijn verlaat, buigt de gang af van de (hoofd)nerf.

FIGUUR 8. Mijn van de donkere iepenooglapmot, *Bucculatrix ulmifoliae*.

Foto: Remco Vos.

In de stengels van koninginnekruid *Eupatorium cannabinum* zijn vaak de sporen te vinden van de dwergvedermot, *Adaina microdactyla* (Linnaeus, 1758). Er zijn meerdere generaties per jaar. Zowel de zomer- als de overwinterende generaties boren zich in de plantenstelen, maar de overwinterende exemplaren blijven daar de rest van de winter in zitten. Dit gebeurt in een soort van gallen (verdikkingen) in de steel (Fig. 9). In het voorjaar na de overwintering komen de imago's tevoorschijn. Een goede reden dus om de planten (deels) niet te maaien en te laten staan.

FIGUUR 9. Mijn van de dwergvedermot, *Adaina microdactyla*.

Foto: Remco Vos.

Op koninginnekruid vonden we ook nog de sporen van de rupsjes van de koninginnekruidkokermot *Coleophora follicularis* (Vallot, 1802) en even later vonden we ook nog kokers (Fig. 10). De kokers zitten aan de onderzijde van de bladeren. De rupsjes maken in het blad een gaatje en kruipen vanuit de koker het blad in en vreten vandaaruit van het bladmoes. Zo zorgen ze voor een vlekmyin die vanaf de bovenzijde zichtbaar is. Aan de onderzijde zie je dan ook het gaatje dat de rups gemaakt heeft en als je geluk hebt zie je ook de kokers.

FIGUUR 10. Koker van de koninginnekruidkokermot, *Coleophora follicularis*. Foto: Remco Vos.

Er stonden ook veel elzenbomen *Alnus* in het gebied en ook daar zijn diverse soorten bladminerende vlinders op te vinden. Al snel vonden we de sporen van de elzenzilvervlekmineermot, *Heliozela resplendella* (Stainton, 1851). De rupsjes leven in de hoofdnerf, gaan vervolgens door een zijnerf en steken dan via het bladmoes over naar de volgende zijnerf. Hierbij maken ze een opvallende lichtere lijn met frasskorrels tussen de twee nerven. Vervolgens gaat het rupsje weer terug naar de hoofdnerf. Uiteindelijk zal de rups een ovaal bladstukje uitsnijden van ca 2 x 5 mm, en zal daarin op de grond vallen.

FIGUUR 11. Elzenzilvervlekmot, *Heliozela resplendella*. Links: mijn, rechts: blad met uitsnede in het blad door de rups. Foto: Remco Vos.

Naast de mijnen van de elzenilvervlekmot vonden we op de onderzijde van een elzenblad eveneens de vouwmijnen van de gewone elzenvouwmot, *Phyllonorycter rajella* (Linnaeus, 1758). We troffen ook een koker van de elzenkokermot *Coleophora alnifoliae* Barasch, 1934 aan. Het zijn slanke, bruine spatelvormige kokers (Fig. 12). De rupsen overwinteren en maken in het voorjaar een nieuwe zak en zullen omstreeks juni gaan verpoppen.

FIGUUR 12. Koker van de elzenkokermot, *Coleophora alnifoliae*.
Foto: Remco Vos.

FIGUUR 13. Mijn met rups van de bitterzoetmot, *Acrolepia autumnitella*.
Foto: Remco Vos.

Een algemeen voorkomende, maar vrij onopgemerkt gebleven soort is de bitterzoetmot *Acrolepia autumnitella* (Curtis, 1838). De imago's zijn vrij klein en komen slecht op licht af, zodat deze vrij weinig gezien worden. De mijnen zijn makkelijker te vinden, op de bladeren van bitterzoet *Solanum dulcamara* vallen de vaak vrij grote voldiepe, transparante blaasmijnen op (Fig. 13). De frass wordt door een opening in de mijn naar buiten gewerkt en blijft dus niet zoals bij veel andere soorten bladmineerders in de mijn. De rupsen zijn te vinden vanaf mei tot oktober, een enkele maal zelfs tot in november (bron: Violet Middelman/Remco Vos, op basis van eigen waarnemingen).

De soortenlijst van deze dag is te vinden op

https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://vlinderseeland.nl/onewebmedia/20240908_Soortenlijst_20241127.pdf

Wij danken het Staatsbosbeheer voor de medewerking en dat wij in hun gebied de excursie konden houden.

Bronnen

www.bladmineersders.nl

www.microvlinders.nl

<https://vlinderseeland.nl/nachtvlinders/bladeren%20minerende%20vlinders>

<http://www.lepiforum.de/wiki>

INTERESSANTE MACRO'S IN 2024 EN EEN AANTAL MICRO'S IN DE PERIODE 2020 T/M 2024

Gerrit Tuinstra (tekst en foto's)

Aan de hand van foto's in een powerpoint worden interessante waarnemingen van macronachtvlinders in 2024 getoond. Daarna worden – tijdens deze gezamenlijke bijeenkomst van zowel de macro- als de microsectie – ook nog een aantal micro-nachtvlinders getoond uit de periode 2020 t/m 2024.

Er wordt dus begonnen met de macro's en wel met een aantal soorten dat in 2023 nieuw was voor het Lauwersmeergebied: de dennenbandspanner, *Pungeleria capreolaria* (Denis & Schiffmüller, 1775) en de getekende rozenspanner, *Anticlea derivata* (Denis & Schiffmüller, 1775). Van de eerste werden in 2024 zeven exemplaren gezien in het Lauwersmeer en één exemplaar in het Fochteloërveen, in het zuidoosten van de provincie Friesland. De vlinders werden gezien halverwege mei en eind augustus-begin september. Van de getekende rozenspanner werden in 2024 acht exemplaren gezien in het Lauwersmeer, in de periode van 15 t/m 21 mei.

Een derde soort die ook in 2023 voor het eerst gezien werd in het Lauwersmeer, werd opnieuw gezien in het gebied op 7.ix.2024: de essenspanner, *Ennomos fuscantaria* (Haworth, 1809)(Fig. 1). Opmerkelijk genoeg verschenen twee exemplaren in een tijdsbestek van een paar minuten op het witte laken!

FIGUUR 1. *Ennomos fuscantaria*. Lauwersmeer, 7.ix.2024.

FIGUUR 2. *Polychrysis moneta*. Lauwersmeer, 28.viii.2024.

Op 8.vii.2024 werden maar liefst negen exemplaren van de wikke-uil, *Lygephila pastinum* (Treitschke, 1826) gezien. 2024 is het derde jaar dat de soort wordt gezien in het Lauwersmeer. De populierengroenuil, *Earias vernana* (Fabricius, 1787) wordt sinds 2019 in het gebied gezien, met in 2024 drie exemplaren in juni en augustus, waarschijnlijk van twee generaties. Later in het seizoen werd met Jeroen Voogd naar rupsen gezocht, maar ze werden niet gevonden.

Op 28.viii.2024 werd het tweede exemplaar van de prachtige gelduil, *Polychrysis moneta* (Fabricius, 1787) gezien in het Lauwersmeer (Fig. 2). Op basis van de reacties uit de zaal blijkt dat het vooral in het midden en zuiden van het land een grote zeldzaamheid is. Overigens is het ook in het noorden beslist geen algemene soort, zeker de laatste jaren niet.

Op 24.vii.2024 werd het eerste exemplaar van de schijnnonvliender, *Panthea coenobita* (Esper, 1785) gezien in het Lauwersmeer. In het noorden van Nederland, wat verder het land in, is dit beslist geen zeldzaamheid. Op de zandgronden kunnen per avond in de vliegtijd vaak meerdere exemplaren gezien worden. Ook nieuw voor het Lauwersmeer was de sneeuwbeer, *Spilosoma urticae* (Esper, 1789). Een exemplaar werd op licht gevangen op 7.vi.2024, op een beschutte plek vanwege de vrij harde wind.

Twee spanners die nog niet eerder in het Lauwersmeer gezien werden zijn de satijnstijpspanner, *Idaea subsericeata* (Haworth 1809) en de dwarsbanddwergspanner, *Eupithecia subumbrata* (Denis & Schiffermüller, 1775). De eerste is een soort die in een groot deel van Nederland niet zeldzaam is, maar in de noordelijke provincies wél. De tweede komt vooral voor op de zandgronden en in de Hollandse duinen. Zo is de soort in Zuidoost-Friesland op sommige heideterreinen een redelijk gewone soort.

Een bijzonderheid en ook nieuw voor het Lauwersmeer is de witte sparspanner, *Thera vetustata* (Denis & Schiffermüller, 1775). Het exemplaar werd wederom op een avond met veel wind gevangen op een beschutte plek, op 13.vi.2024 (Fig. 3). Het is een opvallende vangst daar de soort in Nederland eigenlijk uitsluitend bekend is van een klein aantal waarnemingen uit Limburg.

FIGUUR 3. *Thera vetustata*. Lauwersmeer, 12.v.2024.

FIGUUR 4. *Amphipoea lucens*. Fochteloërveen, 8.viii.2024.

Op 7.ix.2024 en 18.x.2024 werd steeds een exemplaar van de kleine wilgenuil, *Nycteola asiatica* (Krulikovsky, 1904) gezien. Louis van Deventer (2023) rectificeerde in Franje de vermeende eerste Nederlandse vangst uit 1990. Nu is de soort toch gezien in ons land. Een artikel over o.a. deze vangsten is in voorbereiding voor Entomologische Berichten.

Na de soorten uit het Lauwersmeer worden nog een aantal vangsten van elders getoond, waaronder uit het Fochteloërveen in het zuidoosten van Friesland, op de grens met Drenthe:

bandvoorjaarsuil, *Orthosia opima* (Hübner, 1809), late heideuil, *Xestia agathina* (Duponchel, 1827) en hoogveenvlekkuil, *Amphipoea lucens* (Freyer, 1845) (Fig. 4). Van alle drie soorten werden meerdere waarnemingen (van soms meerdere exemplaren) gedaan. Ook in het Fochteloërveen werd een afwijkende vorm van de zwartstipuil, *Xestia baja* (Denis & Schiffermüller, 1775) gezien, met een afwijkende kleur en tekening (Fig. 5).

FIGUUR 5. *Xestia baja*. Fochteloërveen, 1.viii.2024.

FIGUUR 6. *Scotopteryx chenopodiata*. Pingjum, 13.vii.2024.

In de omgeving van het Friese Pingjum, niet ver van de Afsluitdijk, werden op de regenachtige middag van 13.vii.2024 vijf exemplaren van de bruinbandspanner, *Scotopteryx chenopodiata* (Linnaeus, 1758) gezien in een berm met veel vogelwikke (*Vicia cracca*) (Fig. 6).

Tot slot, voor wat betreft de macronachtvlinders, worden twee waarnemingen van de Friese IJsselmeerkust getoond: vijf exemplaren van de stippelrietboorder *Protarchanara brevilinea* (Fenn, 1864) (Fig. 6) en een exemplaar van de gele kustspanner, *Aspitates ochrearia* (Rossi, 1794) op 5.viii.2024. De eerste is in Nederland een zeldzaamheid die van een beperkt aantal locaties langs de (Wadden)kust bekend is. De spanner komt algemener voor maar ook uitsluitend langs de kust.

Dan de micro's. Als nieuw voor het Lauwersmeer werden in september en oktober 2024 van twee soorten de bladmineerders gevonden: perenbladmineermot, *Stigmella pyri* (Glitz, 1865) en het vanillevlekje, *Atemelia torquatella* (Lienig & Zeller, 1846). Daarnaast op licht een exemplaar van de katjeslichtmot, *Vitula biviella* (Zeller, 1848) en ook de haagbeukmot, *Agrotera nemoralis* (Scopoli, 1763) werd als nieuw voor het gebied gemeld, maar voor deze laatste was dat niet juist, want deze prachtige soort werd eerder al vastgesteld voor het gebied.

2024 was een goed seizoen voor trekvlinders, bijvoorbeeld de florida-uil, *Spodoptera exigua* (Hübner, 1808), waarvan in totaal zeven exemplaren werden gezien, alle in september. Ook bij de trekkende micro's zaten een aantal interessante soorten. Van de tandjesmot, *Euchromius ocella* (Haworth, 1811) werd eerder slechts één exemplaar gezien, terwijl in september en oktober 2024 in totaal zeven exemplaren op licht werden gevangen. Een soort

die inmiddels algemeen is – en mogelijk niet meer alleen als trekvinder beschouwd hoeft te worden – is de satijnlichtmot, *Palpita vitrealis* (Rossi, 1794), waarvan in het Lauwersmeer in totaal 91 exemplaren werden geteld op 21 verschillende avonden/nachten, in de periode van 23.viii t/m 1.xi.2024. Ook in het Fochteloërveen werd de soort in aantal gezien op 3.ix.2024 (ca. 15 exemplaren).

In eerdere jaren werden de volgende interessante micro's op licht gezien in het Lauwersmeer: *Musotima nitidalis* (Walker, 1866), een exemplaar op 8.x.2023; peultjesmot, *Etiella zinckenella* (Treitschke, 1832), een exemplaar op 12.viii.2020; kraslijnmot, *Pima boisduvaliella* (Guenée, 1845), een exemplaar op 4.viii.2023.

FIGUUR 7. Mijn van *Phyllocnistis extrematrix*. Lauwersmeer, 10.x.2022.

FIGUUR 8. Bladrol van *Acleris schalleriana*. Lauwersmeer, 10.x.2022.

FIGUUR 9. *Acleris schalleriana*. Lauwersmeer, ex larva, 23.viii.2023.

De in Nederland recente nieuwkomer peppeltwijgmineermot, *Phyllocnistis extrematrix* Martynova, 1955, die mineert in de twijgen en bladeren van populieren, werd op 10.x.2022 voor het eerst als mijn gevonden in het Lauwersmeer (Fig. 7). Ook een vrij recente nieuwkomer in Nederland is de bleke esdoornstelmtmot, *Caloptilia honoratella* (Rebel, 1914).

Hiervan werd op 25.ix.2023 het eerste exemplaar voor het Lauwersmeer gezien en inmiddels zijn er al meerdere waarnemingen van de soort gedaan, alle als imago op licht. Een aantal aan het kustgebied gebonden kokermotjes (familie Coleophoridae) wordt nu en dan in het Lauwersmeer waargenomen, soms in aantal: asterkokermot, *C. asteris* Mühlig, 1864, schorrenkruidkokermot, *C. deviella* Zeller, 1847 en de zeekraalkokermot, *C. salicorniae* von Heinemann & Wocke, 1877. Op 28.ix.2021 werden de kokers van de roetstreepkokermot *C. clypeiferella* O. Hofmann, 1871 gevonden op melde (*Atriplex* sp.) in Lauwersoog.

Op 10.ix.2023 werd in het Lauwersmeer een exemplaar van de in Nederland erg zeldzame duindoornpalpmot, *Gelechia hippophaella* (Schrank, 1802) op licht gevangen. Het laken met de lamp stond naast een duindoornstruweel.

Op 18.vi.2023 werd een exemplaar gevangen van de Zeeuwse boegsprietmot *Monochroa moyses* Uffen, 1991. De soort doet zijn naam eer aan met een thans bekend verspreidingsgebied dat vrijwel uitsluitend op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden ligt. Het is het enige bekende exemplaar uit het Lauwersmeer tot nu toe. De voedselplant heen (zeebies) (*Bolboschoenus maritimus*) staat verspreid in het gebied.

Op 10.x.2022 werd voor het eerst de zuidelijke boogbladroller, *Acleris schalleriana* (Linnaeus, 1761) voor het Lauwersmeer vastgesteld, toen er bladeren met 'rollen' en mijnen gevonden werden op wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*)(Fig. 8). Op 23.viii.2023 werden ze opnieuw gevonden en werd er een aantal rupsen en poppen verzameld waaruit een aantal imago's werden gekweekt (Fig. 9).

FIGUUR 10. *Cnephasia pumicana*.
Lauwersmeer, 10.vii.2021.

Vlinders uit het genus *Cnephasia* (familie bladrollers, Tortricidae) zijn lastig van elkaar te onderscheiden. Ieder jaar wordt een aantal exemplaren verzameld om genitaalonderzoek te kunnen doen en dit heeft een aantal interessante soorten opgeleverd waaronder de ivoorspikkelbladroller, *Cnephasia pumicana* (Zeller, 1847), waarvan in Nederland vrijwel uitsluitend waarnemingen bekend zijn uit het (uiterste) zuiden. Een exemplaar werd in het Lauwersmeer gevangen op 10.vii.2021. Het exemplaar is gedetermineerd a.d.h.v. het genitaal en de determinatie is bevestigd door David Agassiz.

Bronnen

Van Deventer, L. 2023. *Nycteola asiatica* (Krulikovski, 1904), kleine wilgenuil, niet in Nederland. Franje 26(52): 75-78.

ONTERECHTE GEMELDE SOORTEN MICROVLINDERS IN NEDERLAND EN BELGIË

ESPÈCES DE MICROLÉPIDOPTÈRES SIGNALÉES PAR ERREUR AUX PAYS-BAS ET EN BELGIQUE

Tymo Muus

Inleiding

In Nederland en België zijn talrijke soorten microvlinders in de literatuur vermeld, en periodiek worden lijsten gepubliceerd waarin deze soorten zijn opgenomen. De actuele Nederlandse soortenlijst is beschikbaar via het Nederlands Soortenregister (onder andere geredigeerd door Erik van Nieukerken) en *Microlepidoptera.nl*. De Belgische soortenlijst is gepubliceerd in de "*Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*" (De Prins, 2016), met een geactualiseerde dynamische versie beschikbaar op de website van Phegea (Steeman & De Prins, 2025). Deze lijsten vormen de basis voor een toekomstig boek over de microvlinders van Nederland en België (Muus, in voorbereiding).

Deze lijsten zijn echter onderhevig aan veranderingen als gevolg van voortschrijdende taxonomische en nomenclatuurinzichten en worden regelmatig herzien. Voor Nederland is de status van soorten in de loop van de tijd uitvoerig geëvalueerd, wat heeft geleid tot een significante reductie van het aantal soorten ten opzichte van bijvoorbeeld de naamlijst van Lempke (1976) (o.a. Kuchlein, 1993, en de jaarlijsten in *Entomologische Berichten*). Voor België lijkt de status van diverse soorten die in oudere literatuur worden genoemd over de jaren minder systematisch geëvalueerd te zijn. Omdat er in het toekomstige boek geen ruimte is om de status van individuele soorten te evalueren en het "weglaten" van bepaalde soorten vragen kan oproepen, zal in het boek naar dit artikel worden verwezen. Hierdoor kan de focus in het boek volledig liggen op de actuele status en ecologie van de soorten die wel tot de officiële lijsten behoren.

De Belgische catalogus (De Prins, 2016; Steeman & De Prins, 2025) hanteert een systeem met aanwezigheid per provincie. De interpretatie hiervan leidt tot verwarring over de werkelijke verspreiding van soorten. Daarom was dit aanleiding om voor het toekomstige microvlinderboek de verspreiding soms specifiek te benaderen. Een illustratief voorbeeld van zo'n "probleem" is het voorkomen van soorten binnen een driehoek gevormd door Rochefort (provincie Namen) in het noorden, Wellin (provincie Luxemburg) in het westen en Wavreille (provincie Namen) in het oosten. Deze driehoek herbergt bekende vlinderrijke hotspots, zoals Han-sur-Lesse, Belvaux, Resteigne en Tellin. In collecties kan een soort van één terrein onder verschillende vindplaatsen op etiketten vermeld staan. Zo is *Argyresthia praecocella* (Zeller, 1839) bekend van het natuurgebied tussen Belvaux en Resteigne, wat leidt tot onterecht vermelden van de soort in twee provincies, terwijl het natuurgebied zich daadwerkelijk in Namen bevindt. Tegelijkertijd "lijkt" het alsof een soort een grote verspreiding kent omdat twee provincies vermeld zijn.

Eén van de werkzaamheden die (dus) heeft plaatsgevonden is bronnenonderzoek naar de historische en actuele verspreiding en het voorkomen van verschillende soorten

microvlinders in beide landen. Dit onderzoek omvatte een analyse van historische literatuur en een controle van collectiemateriaal, onder andere in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). Wanneer er geen collectiemateriaal beschikbaar was, is gekeken in hoeverre het tot nu toe bekende, aannemelijke areaal van soorten en hun ecologische vereisten als argumenten kunnen dienen. Dit geldt ook voor materiaal dat door Baron De Crombrugge de Picquendaale (1842-1920) is verzameld en waarvan vrijwel nooit de vindplaats en datum is vermeld. Voor sommige soorten is gebleken dat de vermelding van het voorkomen in Nederland of België onterecht of op zijn minst twijfelachtig is, bijvoorbeeld door onjuiste determinaties in de literatuur of doordat de ecologische vereisten van deze soorten niet aansluiten bij de omstandigheden in onze regio.

De volgende soorten worden niet besproken in het aanstaande werk over Nederlandse en Belgische microvlinders. Voor **Nederland** wordt het voorkomen gerectificeerd voor 7 soorten: *Crassicornella agenjoi*, *Argyresthia illuminatella*, *Coleophora motacilella*, *Elachista herrichii*, *Aethes tornella*, *Cochyliodia richteriana* en *Eucosma wimmerana*. Voor **België** gaat het om 40 soorten, namelijk *Cephimallota crassiflavella*, *Klimeschia transversella*, *Glyphipterix fuscoviridella*, *Argyresthia illuminatella*, *Ochsenheimeria urella*, *Aproaerema albipalpella*, *Helcystogramma triannulella*, *Bryotropha politella*, *Iwaruna biguttella*, *Scrobipalpa brahmiella*, *Glyphipterix "heptaglyphella"*, *Scythris disparella*, *Denisia stroemella*, *Coleophora galbulipennella*, *Coleophora gardesanella*, *Coleophora granulata*, *Coleophora succursella*, *Coleophora albicostella*, *Coleophora chamaedriella*, *Coleophora nutantella*, *Coleophora inulae*, *Aethes tornella*, *Falseuncaria degreyana*, *Zelotherses unitana*, *Ancylis paludana*, *Phiaris metallicana*, *Epinotia crenana*, *Pammene amygdalana*, *Grapholita nebritana*, *Dichrorampha gruneriana*, *Dichrorampha alpestrana*, *Dichrorampha sequana*, *Stenoptilia aridus*, *Capperia celeusi*, *Capperia trichodactyla*, *Chrysocramboides craterella*, *Ancylolomia palpella*, *Cholius luteolaris*, *Evergestis politalis* en *Udea elutalis*.

Deel 1. Geschrapte soorten van de Nederlandse naamlijst

***Argyresthia illuminatella* Zeller, 1839**

Sinds Bengtsson & Johansson (2012) weten we dat de meeste exemplaren die als *A. illuminatella* gedetermineerd waren, nu *A. kulfani* Bengtsson & Johansson, 2012 moeten heten. Deze soort is gebonden aan zilverspar. De echte *illuminatella* zou een soort zijn van lork en waarnemingen van deze soort zijn vooral bekend uit hoger geleden delen van Europa. De soort is uit Nederland vermeld van een aantal vondsten uit Gelderland en Overijssel en het betreffen relatief goudkleurige vlinders. Erik van Nieukerken heeft geholpen om de identiteit van het in Naturalis aanwezige materiaal te achterhalen door de vlinders onder de loep te nemen. Er zijn twee preparaten van een door Langohr gedetermineerd exemplaar uit Leuvenum (1913) en De Lutte (1986) door Sjaak Koster. Het eerste exemplaar betreft *A. bergiella* (Ratzeburg, 1840) en de tweede is iets grijzer, en toont het genitaal van *A. glabratella* (Zeller, 1847). Het andere materiaal verschilt niet en hierdoor kunnen we concluderen dat *illuminatella* ons land (nog) niet bereikt heeft en een combinatie van zowel *bergiella* en *glabratella* betreft.

***Coleophora motacilella* Zeller, 1849**

Enkele jaren geleden is de soort *Coleophora motacilella* uit de checklist van Microlepidoptera.nl verwijderd. In een recente jaarlijst (Huisman et al., 2013) werd de soort echter opnieuw vermeld als nieuw voor de Nederlandse fauna. Bij nader onderzoek bleek het overwegend lichtbruine exemplaar echter niet overeen te komen met het karakteristieke gestreepte uiterlijk van *C. motacilella*. Na het genitaalpreparaat te hebben verzonden naar Jukka Tabell, werd bevestigd dat het hier niet ging om *C. motacilella*, maar om *C. atriplicis* (Meyrick, 1928), de lichtbruine meldekokermot. Deze correctie werd destijds niet gepubliceerd.

***Mirificarma eburnella* (Denis & Schiffermüller, 1775) – vuurpalpmot en *Crassicornella agenjo* (G. Petersen, 1957)**

In een correspondentie met Arnold Schreurs en Marcel Prick werd de soort *Proaerema ochrofasciella* (Toll, 1962) als nieuw voor Nederland besproken. Deze soort zou op 9 juli 1999 door M. Delnoye in een malaiseval zijn verzameld. Dit bracht mij tot het inzicht dat in hetzelfde jaar ook *Mirificarma eburnella* en *Crassicornella agenjo* waren gemeld, beide in de jaarlijsten van 1999 en 2000 (Huisman et al., 2001, 2003). De vondst van drie spectaculaire soorten op exact dezelfde datum wekt echter argwaan. Gezien de onwaarschijnlijkheid van deze vondsten en na verdere correspondentie, is besloten om *C. agenjo* van de Nederlandse soortenlijst te verwijderen en de recente vermelding van *M. eburnella* ongeldig te verklaren. *M. eburnella*, een opvallende palpmot die nu bekend staat als de vuurpalpmot, is uit Nederland overigens alleen met zekerheid bekend uit de 19^e eeuw uit Zuid-Limburg; in 2025 zijn er twee eind 19e eeuwse exemplaren van Maurissen ontdekt in collectie van de Universiteit van Luik.

***Elachista herrichii* Frey, 1859**

In het verleden heeft Joop Kuchlein verschillende soorten als nieuw voor Nederland gepubliceerd, waarvan sommige later zijn herzien. Een voorbeeld hiervan is *Elachista unifasciella* (Haworth, 1828). Recent onderzoek heeft tevens aangetoond dat het tweede Nederlandse exemplaar van *Elachista kilmunella* (Stainton, 1849), de wollegrasmineermot, verzameld in 2003 te Hoog-Keppel (collectie Charles Naves), in werkelijkheid betrekking heeft op *Elachista exactella* (Herrich-Schäffer, 1855), de bochtige-smelemineermot. Het vrouwtje van deze soort wordt betrekkelijk weinig waargenomen en heeft vaker voor verwarring gezorgd. In 2010 werd zo ook *Elachista herrichii* vermeld in de naamlijst van Kuchlein & Bot (kleinevlinders.nl) met een waarneming uit Gorssel. De afgebeelde vlinder op kleinevlinders.nl vertoont vrijwel alle kenmerken van een vrouwtje van *E. exactella*, terwijl *E. herrichii* doorgaans een grijsachtige grondkleur met witte vlekken heeft. De vindplaats past ook niet bij de soort, aangezien *E. herrichii* geassocieerd is met kalkbiotoop. De vrouwelijke Elachistidae zijn ook op genitaal nauwelijks van elkaar te scheiden.

***Aethes tornella* (Walsingham, 1898) – breedbandsmalsnuitje**

Het geslacht *Aethes* kent een groot aantal lichtgele vlinders met bruine dwarsbanden; *A. tornella* is verreweg de zeldzaamste en van deze soort is ook niets bekend van de biologie. Recent werd een exemplaar van deze soort in België gevonden. Knud Larsen (in litt.) merkte op dat dit exemplaar, maar ook vrijwel alle Franse exemplaren tot *A. mauritanica*

(Walsingham, 1898) behoren. Het enige bekende door Huisman (1987) determineerde exemplaar uit 1873 van Medembach de Rooij uit Arnhem kwam ook ter sprake. Het betreft een klein exemplaar van *Aethes smeathmanniana* (Fabricius, 1781), de kommabladroller. De foto is daarna ook naar Larsen gestuurd, die met de determinatie instemde.

***Eucosma wimmerana* (Treitschke, 1835) – averuitknoopvlekje**

Deze soort vormt een duo met de aan averuit (*Artemisia campestris*) gebonden soort *E. incana* ([Lienig] & Zeller, 1846). *E. wimmerana* leeft op absintalsem (*A. absinthium*). Van het soortenduo is één waarneming bekend uit 1964 te Valkenisse. Van Aartsen (1966) vermeldde *incana* als nieuw voor de fauna zonder enige toelichting. Kuchlein (1993) vermeldt de soort onder *wimmerana*, onder welke naam de soort de naamlijsten werd opgenomen. Tot op heden ontbreekt enig spoor van de soort in collecties. Daar het duo ook niet uit België en Groot-Brittannië bekend is, is het aannemelijk dat het een foutieve determinatie betreft.

***Cochylidia richteriana* (Fischer von Röslerstamm, 1837) – zwarthoekbladroller**

In de jaarlijst van 1999 (Huisman et al., 2001) werd *Cochylidia richteriana* als nieuw voor de Nederlandse fauna vermeld, op basis van twee vrouwtjes die door A. Schreurs waren verzameld nabij een groeiplaats van de voedselplant, wilde averuit. Bij nader onderzoek bleken de exemplaren echter niet te voldoen aan het slanke uiterlijk dat kenmerkend is voor *C. richteriana*, en ook de achtervleugel vertoonde afwijkingen. De exemplaren leken eerder overeen te komen met *Cochylidia implicitana* (Wocke, 1856), de kamillebladroller. Hoewel de genitaliën in de jaarlijst werden afgebeeld, waarbij het mannelijke genitaal afkomstig was van een Duits exemplaar en het vrouwelijke van een Nederlands exemplaar, blijkt het vijfje toch meer kenmerken van *C. implicitana* te vertonen. Na overleg met Arnold Schreurs is besloten om *C. richteriana* vooralsnog niet als onderdeel van de Nederlandse fauna te beschouwen, totdat het tegendeel kan worden bewezen.

Deel 2. Geschrapte soorten van de Belgische naamlijst

***Cephimallota crassiflavella* Bruand, 1851**

De Prins (2016) verwijst naar de catalogus van De Fré (1858, p. 135) als bron voor het voorkomen van *Cephimallota crassiflavella* in België. De Prins heeft deze waarschijnlijk verward met *Tinea simplicella* Zeller, 1852, een synoniem van *C. crassiflavella*, maar het is onwaarschijnlijk dat dat een tineide betreft. Op de desbetreffende pagina in De Fré leest men namelijk: “G[elechia]. simplicella F.v.R.” en de soort staat vermeld tussen de palpmotten (Gelechiidae, nl. tussen *anthyllidella* en *tenebrella*) en dus niet bij de Tineidae. Een mogelijkheid is dat De Fré *Monochroa simplicella* (Lienig & Zeller, 1846) bedoelde. Qua uiterlijk zou de soort ook nog verward kunnen zijn met *Prays ruficeps* (von Heinemann, 1854), bruine essenmot, een soort die bovendien *simplicella* Herrich-Schäffer, 1855 als synoniem heeft. Het is hoe dan ook onduidelijk welk taxon De Fré daadwerkelijk bedoelde, en er is geen spoor van deze soort in de collecties van het KBIN. Bovendien liggen de vermelde vindplaatsen, waaronder een latere vermelding uit West-Vlaanderen, ver buiten het bekende verspreidingsgebied van deze soort, die voornamelijk uit bergachtige gebieden in Zuid-, Centraal-, en Oost-Europa bekend is. Ook vormt de soort een duo met *C. angusticostella* (Zeller, 1839), zie Gaedike & Mally (2011).

***Klimeschia transversella* (Zeller, 1839)**

Het enige exemplaar van *Klimeschia transversella* dat eind juli 1860 werd vermeld (Colbeau, 1861), is onvindbaar in collecties. Opmerkelijk is bovendien dat de vondst ver buiten de bekende vliegtijd van deze voorjaarssoort valt, die normaal gesproken in mei en juni actief is. De voedselplant van *K. transversella* is onbekend, hoewel er associaties zijn met planten zoals tijm. De juiste identiteit van dit exemplaar blijft daardoor onzeker.

***Glyphipterix fuscoviridella* (Haworth, 1828) & *Helcystogramma triannulella* (Herrich-Schäffer, 1854)**

In een inventarisatiestudie uitgevoerd door Van Dale & Pelerents (1969), mogelijk door studenten, werden opmerkelijke soorten uit een landbouwgebied bij Gent gerapporteerd. Hoewel het artikel diverse interessante soorten vermeldt, lijken de auteurs zich mogelijk niet bewust te zijn geweest van de bijzondere aard van sommige van deze waarnemingen. Bijvoorbeeld, *Monochroa tetragonella* (Stainton, 1885), zwartvlekboegsprietmot, werd als eerste vondst voor het land genoteerd, maar deze soort is gemakkelijk te verwarren met een *Bryotropha*. Bovendien komt melkkruid, de voedselplant van *M. tetragonella*, niet voor in het onderzochte gebied. Een andere opgemerkte soort is *Athrips rancidella* (Herrich-Schäffer, 1854), ooit de eerste melding uit België en een typische kalkspecialist (dus op deze locatie lastig te begrijpen), maar hij is inmiddels ook uit de Ardennen bekend. Twee andere soorten verdienen nu de speciale aandacht. De eerste, *Glyphipterix fuscoviridella*, die in 1964 werd vermeld. Deze soort verschijnt zelden op licht, omdat het een dagactieve soort is, en de biotoop van de inventarisatie maakt de aanwezigheid van deze soort onwaarschijnlijk. Een tweede, *Helcystogramma triannulella*, die in zowel 1964 als 1965 werd gemeld. Deze soort komt voornamelijk voor in steppeachtige, droge ruderaal gebieden en is volledig afwezig in het onderzochte gebied, waardoor de aanwezigheid ervan twijfelachtig lijkt. Al met al is het de vraag wat er daadwerkelijk klopt van de lijst in deze publicatie.

***Argyresthia illuminatella* Zeller, 1839**

De Belgische catalogus verwijst naar De Crombrugge (1906) die de soort als nieuw voor het land zou hebben vermeld; in De Crombrugge's werk blijkt dat de vermelding gebaseerd is op de catalogus van Lambillion. We kunnen dus niet anders concluderen dat dit zeer oude informatie is. Van het Belgisch materiaal is geen bewijs voorhanden en dus is het niet vast te stellen om welke soort gaat. In het KBIN bevindt zich één door A. Collart in 1938 verzameld exemplaar uit Hockai (Hoge Venen) en op het etiket staat geschreven "bois 'd Epiceas", oftewel een fijnsparrenbos. De identiteit van dit dier betreft *A. glabratella* (Zeller, 1847), fijnsparpedaalmot, en daarmee vervalt het bewijs van *illuminatella* zowel voor Nederland (zie eerder in dit artikel) als voor België.

***Ochsenheimeria urella* Fischer von Röslerstamm, 1842**

Deze soort is eerder uit Nederland geschrapt (Huisman et al., 1986), terwijl de soort in België meermaals is vermeld. Het is opvallend dat de meldingen van *O. urella* afkomstig zijn van locaties waar ook *O. taurella* (Denis & Schiffermüller, 1775), de tarwestekelmot, is waargenomen. Uit deze gegevens blijkt dat alle verzamelde mannetjes *taurella* zijn, die vaak een oranjeachtige tekening vertonen. Van *taurella* zijn er nauwelijks vrouwtjes bekend,

terwijl van *O. urella* voornamelijk het vrouwtje, met een grijsachtige kleur, lijkt te zijn waargenomen.

Lange tijd werd het onderscheid tussen de soorten voornamelijk gebaseerd op de antennen, maar dit kenmerk blijkt niet consistent en vertoont variabiliteit. In relevante literatuur, waaronder de MBGBI (Emmet & Heath, 1991) en het Zweedse Nationalnyckeln (Bengtsson & Johansson, 2011), worden de genitaliën niet behandeld en wordt er wederom verwezen naar de antennen.

Wanneer de genitaliën worden onderzocht, is men vaak afhankelijk van gegevens uit bijvoorbeeld de USSR-serie, waar geen definitieve conclusies uit kunnen worden getrokken. De Duitse bespreking van Sutter (1997) en de analyse van de Noord-Europese soorten door Karsholt suggereren dat de stekels op de sacculus een onderscheidend kenmerk vormen. Dit kenmerk is echter ook variabel; observaties tonen aan dat het aantal stekels niet altijd consistent is en binnen hetzelfde genitaal kan verschillen. Daarnaast vertonen de vorm van de phallus en de valven eveneens variabiliteit. Een vermeend exemplaar van *O. urella* verzameld in Rocherath bleek een mannetje te zijn en toont mogelijk meer kenmerken van *taurella*, dan van *urella*.

Diverse prominente entomologen hebben bovendien naast *taurella* ook *mediopectinellus* (Haworth, 1828) lange tijd als aparte soort beschouwd, terwijl het nu als synoniem van *taurella* beschouwd wordt. Het is echter duidelijk dat *O. urella* een aparte soort is, voornamelijk bekend uit Scandinavië en de Alpen, waar twee clusters waarneembaar zijn: één boreale afsplitsing en mogelijk de echte *urella*. Gezien deze variabiliteit en overlap in waarnemingen wordt verondersteld dat veel van de *urella*'s uit laagland Europa in feite als *taurella* moeten worden geclassificeerd. De typische *taurella* is als mannetje goed op uiterlijk te herkennen: deze is okerkleurig tot oranjebruin. Aangezien op de meeste locaties in België dergelijke exemplaren zijn gevonden, kan ervan worden uitgegaan dat dit de juiste soort is en alle grijzere exemplaren met meer draadvormige antennen vrouwtjes betreffen.

***Aproaerema albipalpella* (Herrich-Schäffer, 1854)**

Deze uiterst zeldzame soort is in de catalogus van De Fré (1858) vermeld voor het midden van het land, maar het exemplaar is onvindbaar in het KBIN. Een tweede waarneming, uit de provincie Antwerpen stamt uit 1989 te Anderlecht en dat exemplaar was wel traceerbaar; het dier betreft *Bryotropha affinis* (Haworth, 1828). Een later exemplaar in de Belgische catalogus zou verzameld zijn in de provincie Namen. De voedselplant stekelbrem en de biotoop komt hier niet voor en ook bewijs van dit voorkomen ontbreekt. Het is daarom wijs om de soort af te voeren van de lijst.

***Bryotropha politella* (Stainton, 1851)**

Deze soort werd door Fologne (1861) uit Brussel gerapporteerd. Inmiddels is bekend dat *Bryotropha politella* een endeem van de Britse Eilanden is en pas later voor het eerst in Frankrijk werd gemeld. De Prins (in een opmerking in Karsholt & Rutten, 2005) corrigeerde het voorkomen van deze soort en gaf aan dat het om een misidentificatie ging. De soort is per abuis opnieuw in de lijst van De Prins (2016) opgenomen. De soort vormt dus geen faunabestanddeel.

***Scrobipalpa brahmiella* (von Heyden, 1862)**

In 1908 vermeldde De Crombrugge deze soort als Belgisch bestanddeel. Dit betreft een gedateerde vermelding zonder recentere bevestiging. Modernere werken, zoals Sattler (1987), verwijzen naar literatuur die het voorkomen in België suggereert, maar er is nooit materiaal geverifieerd. Bovendien ontbreekt deze soort in collecties, en haar voedselplant, *Jurinea* (verwant aan de wilde artisjok), komt niet in België voor. Gezien deze factoren is het verstandig om deze soort van de Belgische lijst te verwijderen.

***Iwaruna biguttella* (Duponchel, [1843])**

De Fré voert deze soort op als Belgisch bestanddeel. In de Belgische catalogus wordt de soort voor 1980 uit Antwerpen, Limburg, Namen en het midden van het land vermeld. Deze alpiene soort werd ook uit Duitsland vermeld, maar Gaedike (2008) schraptte hem. In het KBIN staan 19 exemplaren van deze soort: uit Aye en Rochefort (Namen), Kalmthout (Antwerpen), Genk en Tessenderloo (Limburg), Zichem (Vlaams-Brabant) en nog 3 dieren zonder verdere gegevens, anders dan dat ze van De Crombrugge afkomstig zijn. Alle dieren uit Kalmthout, Genk en Tessenderloo betreffen *Bryotropha umbrosella* (Zeller, 1839). Het Zichemse en Aye'se exemplaar is een donkere *B. affinis* (Haworth, 1828), het dier uit Rochefort is *Aproaerema anthyllidella* (Hübner, 1813). Een echte *biguttella* kon niet worden gevonden.

***Glyphipterix heptaglyphella* Le Marchand, 1925 syn. n.**

(= *Glyphipterix equitella* (Scopoli, 1763))

De soort *Glyphipterix heptaglyphella* werd beschreven op basis van materiaal uit Normandië (Caen) en een exemplaar uit België, dat later door Le Marchand werd ontvangen (Le Marchand, 1925). Dit Belgische exemplaar had aanvankelijk geen duidelijk vindplaatslabel. Lhomme vermeldt in zijn catalogus de locatie als "Gandshoren [sic!] (de Hennin de Boussu-Walcourt)". Het betreffende exemplaar, een lectotype dat zich met het achterlijf in het KBIN bevindt, is nooit gedetailleerd bestudeerd op basis van de genitaliën. Bovendien werd het label "Ganshoren" pas later toegevoegd. Het vrouwelijke exemplaar van deze soort is niet bekend. Diakonoff (1986) heeft het Belgische exemplaar nooit persoonlijk onderzocht en mogelijk is het gedurende zo'n 40 jaar na Diakonoff niet meer bestudeerd.

Op basis van uiterlijke kenmerken voldoet het Belgische exemplaar aan de kenmerken van de duinparelmot (*Glyphipterix equitella*), een soort die vooral in de oostelijke helft van België vrij algemeen is. Diakonoff plaatst de soort in de *equitella*-groep, en het type-materiaal uit Caen komt goed overeen met de verspreiding van *G. equitella*. Typisch voor *heptaglyphella* zou zijn het grotere formaat (9,5 mm) en de iets compactere vorm van de 'kommavlek' die vanaf het midden van de dorsaalrand begint. Het Belgische exemplaar is iets kleiner (ca. 9 mm), maar wat toch ook vergelijkbaar is met de gemiddelde grootte van *G. equitella* in de Ardennen. Tevens toont Lepiforum een individu met een spanwijdte van 10 mm. De spanwijdte vormt dus geen steekhoudend argument.

Een ander kenmerk van *heptaglyphella* zou het aantal van zeven voorrandshaakjes zijn. Dit aantal komt echter zelden voor, aangezien *G. equitella* meestal slechts vijf haakjes telt. Niettemin komt het voorkomen van extra haakjes voor in Belgische populaties, bijvoorbeeld

zeven haakjes bij exemplaren uit Aywaille, terwijl de meerderheid vijf haakjes heeft en zes haakjes ook geen uitzondering is. De genitaliën van het mannelijke exemplaar tonen weinig afwijkingen van de gangbare *G. equitella*, die bovendien slechts minimale variatie vertoont. Om deze redenen stel ik voor om *heptaglyphella* als synoniem van *G. equitella* te beschouwen en van de Belgische lijst te verwijderen.

***Scythris disparella* (Tengström, 1848)**

Recent onderzoek in Duitsland heeft aangetoond dat waarnemingen van *S. disparella* grotendeels gebaseerd zijn op foutieve determinaties (Gaedike et al. 2017). Dit geldt ook voor België, waar exemplaren uit Namen onterecht zijn geïdentificeerd als *S. disparella*; ze blijken *S. picaepennis* (Haworth, 1828) te zijn. Deze laatste soort komt niet zelden voor in de kalkstreek. Net als in Nederland moet *S. disparella* ook van de Belgische lijst worden afgevoerd.

***Denisia stroemella* (Fabricius, 1779)**

Steeman en Sierens (2022) hebben *Denisia stroemella* als nieuw voor België gerapporteerd op basis van een foto. Echter, de afbeelding toont een donker exemplaar van *Denisia albimaculea* (Haworth, 1828), het wit stamgastje, niet *D. stroemella*. Een kenmerkend verschil is het ontbreken van een lichte vlek aan de vleugelbasis bij *D. stroemella*, die altijd aanwezig is bij *D. albimaculea*. Bovendien zijn de palpen bij *D. stroemella* volledig zwart, terwijl deze bij *D. albimaculea* een witte ring vertonen. In de Belgische catalogus kon de soort in 2025 niet meer worden teruggevonden, dus mogelijk zijn de auteurs tot dezelfde conclusie gekomen.

***Coleophora galbulipennella* (Zeller, 1838), de duinsilenekokermot**

De Fré (1858) vermeldt de soort “*C. otitae*” met de maand “mei” uit Leuven, ±1856. Gezien de vroege vliegtijd en de naamsovereenkomst betreft dit waarschijnlijk de vroege veldbieskokermot, *C. otidipennella* (Hübner, 1817). *C. galbulipennella* is één van de laatste soorten die in augustus tot september vliegt. De herontdekking van deze soort uit 2014 te Durbuy, afgebeeld op de website bladmineerders.be, betreft een exemplaar van *C. tanaceti* Mühlig, 1865, de wormkruidkokermot. In het terrein waar dit exemplaar is gevonden staan weliswaar veel bijzondere planten, maar niet de voedselplanten van *C. galbulipennella* – namelijk oor- en nachtsilene (*Silene otites*, *nutans*). De soort vormt geen bestanddeel van de Belgische fauna.

***Coleophora albicostella* (Duponchel, 1842)**

De soort wordt vermeld uit het midden van het land door De Fré (1858). Dit materiaal bevindt zich in het KBIN en blijkt *C. anatipennella* (Hübner, 1796) te zijn, de witte meidoornkokermot. Gezien het talrijke voorkomen van ganzerik (*Potentilla*) in de Ardennen is het voorkomen van *C. albicostella* niet uitgesloten.

***Coleophora gardesanella* Toll, 1954**

Van deze soort was alleen één exemplaar bekend uit Chantemelle. Van deze vlinder vinden we een tekening van de vlinder en de koker maar ook een foto van het mannelijke genitaal in Coenen (1987). Dit blijkt het genitaal te zijn van *C. vacciniella* Herrich-Schäffer, 1861, de grote bosbeskokermot.

***Coleophora granulatella* Zeller, 1849**

Deze kokermot leeft op averuit, in Nederland is de soort alleen bekend van duinaveruit. De soort is opgenomen in de Belgische naamlijst voor de provincie Brabant op basis van een vermelding door Fologne (1862). Deze vermelding komt echter niet voor in latere catalogi zoals die van Lhomme en De Crombrugge. De digitale catalogus (De Prins, 2016) vermeldt pagina's 170-176, maar *C. granulatella* wordt niet aangetroffen op pagina 172. De enige vermelding op pagina 174 betreft *C. albicans* (Zeller, 1849), alsemkokermot, die op *Artemisia* leeft. Het lijkt waarschijnlijker dat deze waarnemingen betrekking hebben op *C. artemisicolella* (Bruand, 1855), de bijvoetbloemkokermot. Van de soort bestaat in ieder geval geen (fysiek) bewijs.

***Coleophora succursella* Herrich-Schäffer, 1855**

In het KBIN bevinden zich drie exemplaren van deze kokermot, evenals enkele kokers van *Artemisia*, vermoedelijk de bijvoet (*A. vulgaris*). Op basis van uiterlijke kenmerken lijken deze exemplaren echter tot *Coleophora trochilella* (Duponchel, 1843), gestreepte bijvoetkokermot, te behoren. *C. succursella* onderscheidt zich door gespikkelde vlinders en een harige koker, terwijl *C. trochilella* een gladde koker heeft. Daarom moet *C. succursella* van de Belgische lijst worden afgevoerd.

***Coleophora chamaedriella* Bruand, 1852**

Een mannelijk exemplaar van deze soort werd in 1911 vermeld uit de Crachet-Picquery mijn bij Frameries (Dufrane 1925), maar dit exemplaar is niet te vinden in de collecties. De vermoedelijke mijnen in het KBIN lijken op die van *Apterona helicoidella* (Vallot, 1827), slakkenhuiszakdrager, een soort die voorkomt op kalkhellingen. Gezien het ontbreken van bevestigde waarnemingen en omdat de soort ook in Duitsland geschrapt is, moet *Coleophora chamaedriella* voorlopig van de lijst worden afgevoerd.

***Coleophora nutantella* Mühlig & Frey, 1857**

Deze soort, deel van een complex van kokermotten, werd oorspronkelijk als geldig vermeld voor België. Oude literatuur vermeldt slechts de soort zonder specifieke voedselplant. Steeman en De Prins (2025) hebben *C. nutantella* herkend als een junior synoniem van *C. silenella* Herrich-Schäffer, 1855. Het materiaal van *C. silenella* lijkt, net als in Nederland, te behoren tot *C. graminicolella* (Heinemann, 1876), bleke silenekokermot. In 2023 werd in een tuin te Hooglede een exemplaar als *C. graminicolella* gedetermineerd. Het voorkomen van *nutantella* in België kan vooralsnog niet worden bevestigd.

***Coleophora inulae* Wocke, 1877**

Deze soort werd in 1898 door De Crombrugge in de Belgische Catalogus opgenomen, maar in het daaropvolgende jaar heeft De Crombrugge deze opname herroepen (De Crombrugge, 1899). Met de huidige kennis lijkt het waarschijnlijk dat de vermelding betrekking had op *Coleophora conyzae* (Zeller, 1868). De "echte" *inulae* is mogelijk vooral gebonden aan alant (*Inula* sp.); andere voedselplanten berusten vermoedelijk op verwarring met *C. follicularis* (Vallot, 1802), de koninginnenkruidkokermot.

***Aethes tornella* (Walsingham, 1898) – breedbandsmalsnuitje**

Zie de eerdere notitie bij *A. tornella* voor Nederland. Het enige op 16 juni 2022 te Brugge verzameld exemplaar betreft *A. mauritanica* (Walsingham, 1898), aldus Knud Larsen (in litt.).

***Falseuncaria degreyana* (McLachlan, 1869)**

Het enkele exemplaar van *Falseuncaria degreyana* uit Vlaams-Brabant, opgeslagen in het KBIN, mist het achterlijf. Op basis van uiterlijke kenmerken - want de genitaliën zijn niet meer te bestuderen - blijkt dit exemplaar te behoren tot *Falseuncaria ruficiliana* (Haworth, 1811), primulabladroller, een soort die nog steeds in België voorkomt en vermoedelijk vroeger geen zeldzaamheid was. Deze soort leeft waarschijnlijk van de gulden sleutelbloem in België. De variabiliteit van *F. ruficiliana* en de specifieke vereisten voor *F. degreyana* (voorkomend in gebieden met een steppeklimaat) maken de verwarring begrijpelijk. Daarom wordt aanbevolen *F. degreyana* van de Belgische lijst te schrappen. Wetenswaardigheid is, dat ondanks uitgebreide bemonstering van circa 500 zaaddozen van sleutelbloemen op één van de vindplaatsen, alleen vier exemplaren van *Archips rosana* (Linnaeus, 1758), de heggenbladroller, werden gevonden maar geen enkele *F. ruficiliana*. Het moet inmiddels dus een bijzonder grote zeldzaamheid zijn.

***Zelotherses unitana* (Hübner, 1799)**

Deze soort vertoont veel gelijkenissen met *Z. paleana* (Hübner, 1793), de gele bladroller. Sinds 1962 zijn ze erkend als aparte soorten, en dit wordt ook ondersteund door DNA-barcodes. Het onderscheiden van de vlinders op basis van uiterlijke kenmerken is echter bijzonder moeilijk. Bij museumexemplaren valt op dat *Z. unitana* volledig grijze achtervleugels heeft, vaak met een tweekleurige franje, terwijl de achtervleugels van *Z. paleana* gedeeltelijk wit zijn en meestal een eenkleurige franje bezitten. Er zijn ook overgangsvormen bekend. Onderzoek door Gaedike (1989) toont aan dat de genitaliën van de vrouwtjes niet verschillen, hoewel er enige variatie kan zijn bij de mannetjes. De rupsen verschillen ook lichtelijk: de rups van *Z. paleana* is vrijwel geheel zwart met een donker halsschild, terwijl *Z. unitana* vaak een lichtere buik en een gevlekt halsschild vertoont.

De soort staat al geruime tijd op de Belgische soortenlijst, gebaseerd op waarnemingen uit het oosten van het land. Tot nu toe duiden alle bestudeerde exemplaren echter op de gele bladroller (*Z. paleana*). Op waarnemingen.be worden onder andere rupsen getoond die volledig zwart zijn, en een uitgekweekt exemplaar toont een vrouwelijke genitaalstructuur die in feite overbodig is, vanwege eerdergenoemde argumenten. Een mannelijk exemplaar van *Z. unitana* wordt getoond met een wat ongelukkig gefotografeerd genitaal, en toont *Z. paleana*. Totdat er overtuigend bewijs is voor de aanwezigheid van *Z. unitana*, lijkt het gerechtvaardigd om deze soort van de lijst te verwijderen.

***Ancylis paludana* (Barrett, 1871)**

Van deze soort is één Belgisch exemplaar bekend uit Dinant, verzameld in 1901. Dit exemplaar bevindt zich in het KBIN. Het blijkt echter te gaan om *A. badiana* (Denis & Schiffermüller, 1775), de bonte haakbladroller, dus de soort is voornamelijk niet uit België bekend.

***Phiaris metallicana* (Hübner, [1799])**

Van deze soort is één vermelding in de oude catalogus van De Fré (1858) bekend, die stamt uit de omgeving van Brussel. In collecties is geen bewijs vindbaar. De soort is meermaals in de Nederlandse literatuur vermeld en Kuchlein (1993) geeft een samenvatting van deze discussie weer. We weten intussen dat *P. metallicana* een soort is van vochtige en vrij zure bossen met blauwe bosbes - zij komt om die reden tegenwoordig vooral in delen van Scandinavië, Schotland, Polen en oostelijke delen van Duitsland voor. De Brusselse vindplaats past ook niet geheel in het plaatje. Al met al is het wijs om de soort niet langer te vermelden op de Belgische lijst.

***Epinotia crenana* (Hübner, 1799)**

Van deze soort is een oude vondst bekend uit Vlaams-Brabant en een moderne vondst uit West-Vlaanderen. Het is beslist een heel zeldzame soort. De moderne vondst is gepubliceerd in de jaarlijs (De Prins, 2007) met een vermelding van jaartal 2004 te Koksijde. Een verdere toelichting ontbreekt. Gezien de verspreiding zal het vermoedelijk gaan om *E. caprana* (Fabricius, 1798), de gageloolbladroller. De Belgische catalogus verwijst naar Staudinger en Rebel (1901) die hooguit vermelden: België. Niettemin moet de binnenlandse aanduiding Vlaams-Brabant ergens op gebaseerd zijn. De verwarring is mogelijk ontstaan door de meervoudige betekenis van de naam “crenana”. Zo vinden we in Lhomme’s catalogus inderdaad een “crenana” met expliciet de aanduiding Forêt de Soignes, Louvain. En met deze “crenana” werd *Ancylis crenana* (Duponchel, 1835), nu *A. geminana* (Donovan, 1806), bedoeld. Van enige andere “crenana” is geen spoor te vinden. In het KBIN staat één crenana van De Crombrugge, zonder verdere data, dus het is beter om de soort niet op te nemen in de lijst.

***Pammene amygdalana* (Duponchel, [1843])**

Het voorkomen van deze soort in België nogal onzeker. De Fré vermeldt de soort voor België en dit exemplaar is spoorloos in collecties. De Crombrugge (1906) vermeldt deze informatie niet, maar wel zijn vondst (vertaald uit het Frans) “De var. a is in België enkel waargenomen in de bossen rondom eiken bij Leuven”. De “var. a” benoemt hij *amygdalana* als variëteit van *P. gallicolana* (Lienig & Zeller, 1846). Dit materiaal bevindt zich in het KBIN, “ex larva” en draagt een etiket met “Ixelles 1902”. Inderdaad gaat het hier om *P. gallicolana*. De Belgische catalogus vermeldt ook nog een vondst uit Oost-Vlaanderen uit een latere tijdsperiode, maar dit zal zonder meer geen betrekking hebben op *amygdalana*.

***Grapholita nebritana* Treitschke, 1830**

Van deze soort is alleen een oude vermelding bekend uit 1844 van De Sélys-Longchamps in een checklist uit die tijd, maar zonder specifieke informatie. Van bewijs ontbreekt ook enig spoor en later is de soort niet weer gevonden. In de catalogus van De Crombrugge (1906) wordt de soort opnieuw vermeld, maar ook het synoniem *gilviciliana* (Staudinger, 1859), nu een echte soort, bekend uit Zuid-Europa. Hij schrijft daarbij (uit het Frans vertaald): “De vlinders en rupsen van *Nigricana* Stph. en *Nebritana* lijken zo veel op elkaar dat het onmogelijk is om onderscheidende kenmerken te vinden. Disqué (Iris, l. c.) concludeert dat ze synoniem zijn.” De Crombrugge stelt dus dat de levenswijze hetzelfde zou zijn. We weten nu dat dit onwaar is: *nigricana* is een soort van onder andere wikke (*Vicia*), terwijl

nebritana van blazenstruik (*Colutea*) is. In zijn catalogus noemt hij ook *nigricana*, met een reeks onlogische synoniemen, maar het moge duidelijk zijn dat het een rommelige situatie was en vrijwel alles uit die tijd "gewoon" *Cydia nigricana* (Fabricius, 1794), erwtenbladroller, betrof. Omdat er later nooit enig bewijs van *nebritana* gevonden is, ook geen materiaal van de soort in het KBIN, is het wijs om de soort af te voeren.

***Dichrorampha sequana* (Hübner, 1799)**

De Crombrugghe (1905) kweekte in 1904 een exemplaar als "bijvangst" tijdens zijn zoektocht naar *D. alpinana* (Treitschke, 1830), de brede geelvlek wortelmot. De vondst werd ook door Lambillion (1904) vermeld. Een jaar later vermeldt De Crombrugghe de soort onder *Rhopobota* in zijn catalogus (De Crombrugghe 1906), in plaats van onder *Dichrorampha*, zoals hij dat twee jaar eerder had gedaan. Het is opmerkelijk dat hij de soort zonder plaatsaanduiding noemt, terwijl hij het exemplaar zelf gekweekt zou hebben. Hij verwijst naar de Lambillion-catalogus en vermeldt de soort van duizendblad en boerenwormkruid. Mogelijk is de soort in zijn manuscript over het hoofd gezien. Lhomme (1935) gaf aan dat de status nog onderzocht moest worden. Er is geen materiaal van *D. sequana* te vinden in het KBIN. Mogelijk betrof het exemplaar een nogal bont exemplaar van *D. agilana* (Tengström, 1848), kleine wortelmot, maar we zullen het nooit te weten komen.

***Dichrorampha gruneriana* (Herrich-Schäffer, 1851)**

Dichrorampha gruneriana werd voor het eerst vermeld in 1858, maar de juistheid van het materiaal kon niet worden geverifieerd. Dit geslacht is historisch moeilijk te determineren en de toepassing van genitaliënonderzoek begon pas na pakweg 1900. Aangezien *D. gruneriana* ook van de Duitse lijst is afgevoerd (Gaedike et al., 2017), is het niet houdbaar deze soort nog steeds op de Belgische lijst te handhaven.

***Dichrorampha alpestrana* (Zeller, 1843)**

Tevens zijn er geografische argumenten tegen de opname van *D. montanana* (Duponchel, [1843]), een soort die in 1989 werd vermeld uit gebieden met hoge alti- of latitudes, nu synoniem met *D. alpestrana* ([Zeller, 1843] en recentelijk met *D. velata* (Schmid & Huemer, 2021). De Crombrugghe (1906) vermeldt bij *alpestrana* de voedselplant wilde bertram; dit duidt erop dat hij te maken had met *D. sylvicolana* Heinemann, 1863, de oranje wortelmot.

***Stenoptilia aridus* (Zeller, 1847)**

Het enige uit 1979 te Chantemelle verzamelde exemplaar werd volgens De Prins (1989) door Cees Gielis gedetermineerd als *S. bipunctidactyla* (Scopoli, 1763), tweevlekvedermot, maar Gibeaux meende dat het ging om *S. picardi* (Gibeaux, 1986). De soort *picardi* werd door Gielis (1996) gesynonymiseerd met *S. aridus* en Arenberger (2005) stelt dat het een synoniem is van *S. serotinus* (Zeller, 1852). De soort *serotinus* wordt echter ook weer als synoniem van *bipunctidactyla* beschouwd (Gielis, 1996). De soort *bipunctidactyla* is decennialang voor vele soorten aangezien en het uiterlijk, de genitaliën en ecologie van de soort kan regionaal verschillen. In BOLD lijken twee grote groepen te zijn, één grote *bipunctidactyla*-groep en een Zuid-Europese *aridus*-groep. De aanwezigheid van veel blauwe knoop op de vindplaats, die ik intussen bezocht heb, ondersteunt de mogelijkheid dat het gaat om *S. bipunctidactyla*. Gezien de geografische variatie en de verschillen tussen

generaties van *S. bipunctidactyla*, is het raadzaam *S. aridus* niet langer op de lijst te vermelden.

***Capperia celeusi* (Frey, 1886)**

De vermelding van *Capperia celeusi* door Lhomme (1935) is gebaseerd op een publicatie van De Crombrugge uit 1900, waarin het exemplaar uit Vlaams-Brabant afkomstig zou zijn en van valse salie was gekweekt. Tegenwoordig weten we dat valse salie de voedselplant is van *C. britanniodactylus* (Gregson, 1867), de salievedermot. De Crombrugge herzag zijn standpunt later en verwijderde *C. celeusi* uit zijn catalogus, en verving die door *C. britanniodactylus*. Enig materiaal van *C. celeusi* is overigens onvindbaar in het KBIN. De soort is altijd in de lijsten blijven staan.

***Capperia trichodactyla* (Denis & Schiffermüller, 1775)**

In 2017 werd *Capperia trichodactyla* gemeld op basis van een foto (Steeaman & Sierens, 2018), maar het lijkt waarschijnlijk dat dit exemplaar *C. britanniodactylus* betreft. Later ingevoerde waarnemingen op waarnemingen.be komen overeen met *C. fusca* (Hofmann, 1898), de alpenadoornvedermot. De voedselplant van *C. trichodactyla* (hartgespan, *Leonurus*) komt niet in onze regio voor. Hierdoor blijven *C. britanniodactylus*, *C. fusca*, en *C. loranus* de enige vertegenwoordigers van dit geslacht in België. De laatste is de zeldzaamste van de drie, die ook al zeer lang niet meer in België gezien was. Toeval leert, dat ik recent (2023) een populatie van *C. loranus* bij Doische in provincie Namen ontdekte, de eerste waarneming in meer dan 30 jaar. Het jaar daarop slaagde ik erin de rupsen te vinden. De voedselplant, trosgamander, komt slechts spaarzaam voor in de Calesienne. Ondanks dat ik nadien veel op de soort gelet heb op andere groeiplaatsen van de plant, heb ik de soort (nog) niet elders aangetroffen.

***Chrysocramboides craterella* (Scopoli, 1763)**

De soorten *Chrysocramboides craterella* en *Chrysocrambus linetella* (Fabricius, 1781) zijn vaak moeilijk te onderscheiden. *C. linetella* wordt in de literatuur vaak aangeduid als *cassentiniellus* Herrich-Schäffer, 1848. Slamka (2008) beschouwde *linetella* als een synoniem van *craterella*, maar dit berust op een misverstand (lepiforum.org, geraadpleegd 13 juli 2024). In België werd *C. craterella* vermeld door De Sélys-Longchamps (1844), maar dit materiaal is niet teruggevonden. Lhomme (1935) vermeldt *C. craterella* in Condroz, maar de bronzen kleurvorm komt alleen voor bij *C. linetella*. De Phegea-catalogus vermeldde *C. craterella* tussen 1980 en 2004, maar verdere informatie ontbreekt. Recentelijk werd een mannelijk exemplaar van *C. linetella* gevonden bij Torgny, dat bevestigd is als *linetella*. Aangezien de kenmerken van *craterella* mogelijk verwisseld zijn met die van *linetella*, wordt aanbevolen *C. craterella* voorlopig van de lijst te verwijderen.

***Ancylolomia palpella* (Denis & Schiffermüller, 1775)**

Oorspronkelijk werd *Ancylolomia palpella* gemeld uit België, maar de recentere waarnemingen en gedetailleerde foto's tonen *A. tentaculella* (Hübner, 1796). Het onderscheid tussen deze soorten is moeilijk en materiaal dat oorspronkelijk als *A. palpella* werd gedetermineerd, blijkt vaak tot *A. tentaculella* te behoren (Haslberger & Segerer, 2016; Gaedike et al., 2017). Daarom zouden we er wel vanuit kunnen gaan dat het taxon *A.*

tentaculella vooral bij ons voor zal komen, en om het overzichtelijk te houden, we de Nederlandse naam “kromvleugelgrasmot” op kunnen voeren voor *tentaculella*.

***Cholius luteolaris* (Scopoli, 1772)**

Deze soort heeft een zuidoostelijke verspreiding en komt niet voor in aangrenzende landen zoals Duitsland, Frankrijk en ook uit Zwitserland is de soort niet bekend (Iepiforum.org). De Belgische vermelding is meerdere keren herhaald, onder andere in de catalogus van Lhomme (1935) en die van De Crombrugghe (1906). De oorsprong van deze vermelding vinden we in een publicatie uit 1861, waarbij slechts de vermelding “Rochefort” met de naam “*Eudorea ochrealis*” is opgenomen. In het KBIN bevinden zich drie correct gedetermineerde exemplaren van De Crombrugghe, alleen zonder vindplaats en datum. Bovendien zijn er in Duitsland meerdere gevallen geweest waarbij de soort verkeerd is geïdentificeerd, wat aangeeft dat eerdere meldingen mogelijk ook onbetrouwbaar zijn. De soort wordt ook niet als Belgisch bestanddeel vermeld in het Europese werk van Goater et al. (2005).

***Evergestis politalis* (Denis & Schiffermüller, 1775)**

De enige vondsten van deze soort stammen uit de 19e eeuw (periode 1845-1860), waarbij de naam “*politalis*” wordt gebruikt. In die tijd was het nog niet duidelijk of het ging om *politalis* of “de hedendaagse” *limbata* (Linnaeus, 1767). De laatste soort kennen we nu als “gezoomde valkmot”. In die tijd dacht men, dat *limbata* een variëteit was van *politalis*, maar dit hield maar kort stand. Het verklaart echter wel, dat *politalis* vroeger in diverse gebieden is gemeld, maar dit later is herroepen. In Fologne et al. (1861) zien we de worsteling in de Belgische literatuur terug. Er wordt betwijfeld of *politalis* en *praetextalis* (Hübner [1825]; deze laatste is een synoniem van *limbata*) in feite één of verschillende soorten zijn. In de Belgische lijsten werd *E. politalis* daarna nog lange tijd als geldige soort beschouwd, maar dit is in de literatuur nooit nader uitgezocht of gecorrigeerd. In collectiemateriaal wordt *politalis* niet aangetroffen; wel zijn er uit dezelfde tijdsperiode exemplaren van *limbata* bekend. Om het nog ingewikkelder te maken, is *politalis* niet de enige soort met een zwartbruin zoomveld. Ook *E. pallidata* kan deze eigenschap vertonen, al is dit bij deze soort wel zeldzaam, zie ook Palm (1986: 196) voor een illustratie. Voor de ‘echte’ *politalis* wordt brilkruid (*Biscutella*) als voedsel vermeld. Opgemerkt moet worden dat in de oorspronkelijke Franse literatuur *B. didyma* vermeld wordt, hoewel deze soort niet in Frankrijk voorkomt en dus mogelijk zal dit betrekking hebben gehad op de wel in Frankrijk waargenomen *B. laevigata*; deze plant komt ook in België voor.

***Udea elutalis* (Denis & Schiffermüller, 1775)**

Van deze soort zijn twee vermeldingen bekend in de Belgische catalogus, één uit Antwerpen, waarvan de datum onbekend is, en één van Dodinval (1989). Het laatste Luikse exemplaar bevindt zich in de collectie van het KBIN en toont een exemplaar van *U. lutealis* (Hübner, 1809), de witte kruidenmot. Het is aannemelijk dat ook het Antwerpse exemplaar tot deze soort behoort.

Dankwoord

Bij dit onderzoek ben ik Frans Groenen, Stefan Kerkhof, Maja de Keijzer, Knud Larsen, Erik van Nieukerken, Jukka Tabell en Steve Wullaert dankbaar voor hun medewerking.

Bronnen

- Aartsen, B van. 1966. Lepidoptera-vangsten in 1964. Entomologische Berichten 26: 155.
- Arenberger, E. 2005. Pterophoridae. 3. Teilband. Platyptiliinae: Platyptiliini: Stenoptilia. In: Microlepidoptera Palaearctica. 11. Band. Goecke & Evers, Keltern, Deutschland.
- Bengtsson, BÅ & Johansson, R. 2011. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Bronsmalar-rullvingemalar. Lepidoptera: Roeslerstammiidae-Lyonetiidae. ArtDatabanken SLU.
- Bengtsson, BÅ & Johansson, R. 2012. Review of the unicolorous species of the subgenus *Blastotere* (Lepidoptera, Argyresthiidae) with descriptions of *Argyresthia svenssoni* sp. n. and *A. kulfani* sp. n. Entomologisk Tidskrift 132(4): 257-274.
- Colbeau, J. 1861. Lépidoptères observés en Belgique. Annales de la Société Entomologique de Belgique 5: 68.
- Coenen, F. 1987. *Coleophora gardesanella* Toll, espèce nouvelle pour la faune belge (Lep. Coleophoridae). Linneana belgica 11: 47-49.
- Coenen, F. 1996. *Coleophora tanacetii* Mühlig, 1865 et *Coleophora supinella* Ortner, 1949, espèces nouvelles pour la faune belge (Lepidoptera: Coleophoridae). Phegea 24(2): 89-90.
- De Crombrugghe, G. 1898. Note sur quelques Lépidoptères nouveaux pour la faune belge. Annales de la Société Entomologique de Belgique 42: 34-38.
- De Crombrugghe, G. 1899. Note sur quelques Microlépidoptères nouveaux pour la faune belge. Annales de la Société Entomologique de Belgique 43: 72-76.
- De Crombrugghe, G. 1905. Note sur quelques Microlépidoptères de la faune belge. Annales de la Société Entomologique de Belgique 49: 100-107.
- De Crombrugghe G. 1906. Catalogue raisonné des Microlépidoptères de Belgique. Mémoires de la Société Entomologique de Belgique XIII: 1-172; XIV: 1-155.
- De Fré, C. 1858. Catalogue des Microlépidoptères de la Belgique. Annales de la Société entomologique belge 2: 45-162.
- De Prins, W. 1989. Enkele soorten Microlepidoptera nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Opostegidae, Ochsenheimeriidae, Coleophoridae, Gelechiidae, Cochylidae, Pterophoridae). Phegea 17(2): 49-52.
- De Prins, W. 2007. Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2006 (Lepidoptera). Phegea 35(1): 1-20.
- De Prins, W. 2016. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. Vlaamse Vereniging voor Entomologie, Entomobrochure 9. 1-279.
- De Séllys-Longchamps, E. 1844. Énumération des insectes Lépidoptères de la Belgique. Mémoires de la Société royale des Sciences de Liège 2: 1-35.
- Diakonoff, A. 1986. Glyphipterigidae auct. sensu lato. In: Microlepidoptera Palaearctica 7. G. Braun Druckerei und Verlage, Karlsruhe, Deutschland.
- Dodinal, A. 1989. Faunistique de Belgique. Bulletin du Cercle Lépidoptéristes de Belgique 18: 36-37.

- Dufrane, A. 1925. Microlépidoptères nouveaux pour la faune belge. Revue mensuelle de la Société entomologique namuroise 25: 50-52.
- Emmet, AM & Heath, J. 1991. The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland (Volume 7, part 2). Harley Books, Colchester, UK.
- Fologne, E. 1862. Notes sur quelques lépidoptères observés en Belgique. Annales de la Société Entomologique de Belgique 6: 170-176.
- Fologne, E, Sauveur, J, Colbeau, J & Peteau, A. 1861. Compte rendu d'une excursion entomologique faite aux environs de Dinant et de Rochefort au mois de juillet 1860. Annales de la Société Entomologique de Belgique 5: 12-32.
- Gaedike, R. 1989. Zur Unterscheidung von *Aphelia unitana* Hb. und *Aphelia paleana* Hb. (Lepidoptera: Tortricidae). Nota Lepidopterologica 12(1): 8-12.
- Gaedike, R. 2008. Nachträge und Korrekturen zu: Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands (Microlepidoptera). Entomologische Nachrichten und Berichte 52(1): 9-49.
- Gaedike, R. & Mally, R. 2011. On the taxonomic status of *Cephimallota angusticostella* (Zeller) and *C. crassiflavella* Bruand (Tineidae). Nota Lepidopterologica 34(2): 115-130.
- Gaedike, R, Nuss, M, Steiner, A & Trusch, R. 2017. Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands (Lepidoptera). 2. überarbeitete Auflage. Entomologische Nachrichten und Berichte (Dresden), Beiheft 21: 1-362.
- Gielis C. 1996. Pterophoridae. In: Microlepidoptera of Europe. Volume 1. Apollo Books, Stenstrup, Denmark.
- Goater, B, Nuss, M & Speidel, W. 2005. *Pyraloidea I (Crambidae: Acentropinae, Evergestinae, Heliothelinae, Schoenobiinae, Scopariinae)*. Microlepidoptera of Europe 4: 1-304.
- Haslberger, A & Segerer, AH. 2016. Systematische, revidierte und kommentierte Checkliste der Schmetterlinge Bayerns (Insecta: Lepidoptera). Mitteilungen der Münchner Entomologischen Gesellschaft 106 Supplement: 1-336.
- Huisman, KJ, Kuchlein, JH, van Nieuwerkerken, EJ, van der Wolf, HW, Wolschrijn, JB & Gielis, C. 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984. Entomologische Berichten 46(10): 137-156.
- Huisman, KJ. 1987. Aantekeningen over Nederlandse Cochyliidae (Lepidoptera). Entomologische Berichten 47(6): 81-88.
- Huisman, KJ, Koster, JC, van Nieuwerkerken, EJ & Ulenberg SA. 2001. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1999 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 61: 169-199.
- Huisman, KJ, Koster, JC, Nieuwerkerken, EJ van & Ulenberg SA. 2003. Microlepidoptera in Nederland in 2000. Entomologische Berichten 63: 88-103.
- Huisman, KJ, Koster, JC, Muus, TST & van Nieuwerkerken EJ 2013. Microlepidoptera in Nederland, vooral in 2007-2010 – met een terugblik op 30 jaar faunistisch onderzoek. Entomologische Berichten 73: 91-117.
- Karsholt, O & Rutten, T. 2005. The genus *Bryotropha* Heinemann in the western Palaearctic (Lepidoptera: Gelechiidae). Tijdschrift voor Entomologie 148: 77-207.
- Kuchlein, JH. 1993. De Kleine vlinders. Pudoc, Wageningen.
- Lambillion, LJ. 1904. Lépidoptères nouveaux pour la Belgique. Revue mensuelle de la Société Entomologique Namuroise 4: 67.

- Le Marchand, S. 1925. *Glyphipteryx heptaglyphella*, n. sp. L'Amateur de Papillons 2(20): 314-316.
- Lempke, BJ. 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera. Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging 21: 1-100.
- Lhomme, L. 1935. *Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique. Microlépidoptères. Supplément à Alexanor*, Parijs.
Nederlands Soortenregister.
https://www.nederlandse-soorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=166239
- Palm, E. 1986. *Nordeuropas Pyralider*. Danmarks Dyreliv 3.
- Rebel, H. 1901. Pyralidae-Micropterygidae. In: Staudinger O & Rebel H (Eds), *Catalog der Lepidopteren des Palaearctischen Faunengebietes*: 1-368.
- Sattler, K. 1987. Die an Compositen gebundenen *Scrobipalpa*-Arten des östlichen Österreichs (Lepidoptera, Gelechiidae). *Annalen des Natur- Botanik und Zoologie* 88/89: 435-456.
- Schmid, J & Huemer, P. 2021. Unraveling a complex problem: *Dichrorampha velata* sp. nov., a new species from the Alps hitherto confounded with *D. alpestrana* ([Zeller], 1843) sp. rev. = *D. montanana* (Duponchel, 1843) syn. nov. (Lepidoptera, Tortricidae). *Alpine Entomology* 5(5): 37-53.
- Slamka, F. 2008. *Pyraloidea (Lepidoptera) of Europe 2. Crambinae & Schoenobiinae*. Slamka, Bratislava, Slovakia.
- Steeman, C & Sierens, T. 2018. Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2017. *Phegea* 46(2): 31-47.
- Steeman, C & Sierens, T. 2022. Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2021. *Phegea* 50(3): 96-106.
- Steeman, C & De Prins, W. 2025. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. <https://projects.biodiversity.be/lepidoptera> (geraadpleegd 16 februari 2025).
- Toll, S. 1962. Materialien zur Kenntnis der paläarktischen Arten der Familie Coleophoridae (Lepidoptera). *Acta zoologica cracoviensia* 7: 577-719.
- Van Daele, E & Pelerents, C. 1969. Synthèse des observations effectuées pendant quatre années sur les lépidoptères nocturnes de la région horticole gantoise. *Mededelingen Rijksfaculteit Landbouwwetenschappen Gent* 34: 31-56.

GEZAMENLIJKE VOORJAARSBIJEENKOMST SECTIES SNELLEN EN TER HAAR

De volgende bijeenkomst van de secties wordt gehouden op
Zaterdag 5 april 2025

Om 10.30 in Natuurcentrum "De Schaapskooi" Overboeicop 15,
4145 NN Schoonrewoerd. Tel: 0345-641201 website: www.natuurcentrum.nl

LET OP, GEWIJIGDE AANVANGSTIJD!

**Graag uw komst van tevoren aanmelden bij een van de secretarissen,
en aangeven als u een voordracht wil houden!**

AGENDA

10.00 uur	Zaal open
10.30 uur	Opening met bestuursmededelingen
11.30 uur	Faunistische mededelingen
12.30 uur	Lunchpauze
13.30 uur	Vervolg faunistische mededelingen
16.00 uur	Sluiting

Bereikbaarheid met de auto

Vanaf de A27 vanuit Breda: neem afslag Lexmond. Na 200 meter op rotonde rechts naar Hei- en Boeicop. Na 100 meter rechts naar Hei- en Boeicop. Volg deze weg 5200 meter, door het dorp. (Let op de snelheidsbeperking!!). Aan de rechterzijde is "De Schaapskooi".

Vanaf richting Utrecht: neem A2 richting 's-Hertogenbosch. Na verkeersplein Everdingen, 4500 meter, afslag 12 (Leerdam/Everdingen). Bij de tweede kruising rechtsaf: Hei- en Boeicop-Lexmond. Na 1800 meter aan linkerzijde is "De Schaapskooi".

Vanaf de A2 's-Hertogenbosch: na verkeersplein Deil doorrijden tot afslag Zijderveld/Leerdam. Hierna zie boven.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Vanaf NS station Utrecht en vanaf NS station Leerdam rijdt U-OV buslijn 85 op zaterdagen twee keer per uur. De uitstaphalte is op de kruising naar Hei- en Boeicop (halte Kortgerecht Blauwbijl). Vanaf hier een kleine 20 minuten lopen naar de Schaapskooi. Check <https://9292.nl> voor actuele informatie over de vertrektijden.

Richtlijnen voor auteurs van Franje

Iedereen die een voordracht gehouden heeft tijdens de bijeenkomsten van de secties Snellen en Ter Haar wordt verzocht binnen 4 weken na de bijeenkomst een samenvatting van de voordracht op te sturen naar de secretaris van Snellen of Ter Haar (zie colofon voor mailadressen). Zie de aanwijzingen hieronder.

- Titel op eerste regel, regel open, dan auteur(s), regel open, tekst vanaf regel 5.
- De eerste keer dat een soort genoemd wordt moeten zowel de wetenschappelijke naam (met naamgever en jaartal) én de Nederlandse naam genoemd worden. Voorbeeld: *Laspeyria flexula* (Denis & Schiffermüller, 1775), bruine sikkelluil. Let op de belettering: wetenschappelijke naam cursief, geslachtsnaam met hoofdletter, soortnaam met kleine letter; Nederlandse naam met kleine letter.
- Data van waarnemingen: 12 september 2019 weergegeven als 12.ix.2019.
- Verwijzingen naar bronnen met naam en jaartal tussen haakjes, bijvoorbeeld:
  - De rups leeft van korstmossen en is schitterend gecamoufleerd (Voogd, 2019); of:
  - Lempke (1960) schreef dat *flexula* een ruim verbreide soort was op zandgronden.
- Verwijzingen naar websites tussen haakjes, bijvoorbeeld (waarneming.nl)
- Foto's altijd apart meesturen in originele (ongecomprimeerde) vorm, met vermelding van de plaats en datum waar de foto gemaakt is.
- Auteurs moeten zelf zorgen voor toestemming van het gebruik van foto's van internet (lepiforum, vlindernet, etc.)

Voorbeelden van bronnen inclusief opmaak

Ellis, WN, Groenendijk, D, Groenendijk, MM, Huigens, ME, Jansen, MGM, van der Meulen, J, van Nieukerken, EJ & de Vos, R. 2013. Nachtvlinders belicht: dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting, Wageningen & Werkgroep Vlinderfaunistiek, Leiden.

Lempke, BJ. 1960. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (dertiende supplement). Tijdschrift voor Entomologie 109: 221-301.

Voogd, J. 2019. Het Nachtvlinderboek. KNNV Uitgeverij, Zeist.

waarneming.nl, geraadpleegd op 1 december 2019.

www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/bruine-sikkelluil, geraadpleegd op 1 december 2019.

Achterblad: Rups van *Asteroscopus sphinx* (Hufnagel, 1766), de kromzitter op liguster! Op liguster had ik die nog niet eerder gezien. Tekst en foto: Paul Kreijger.

